

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΕΤΟΣ ΣΤ'.
ΑΡΙΘ. 69

Ἐν Πειραιεὶ Σεπτέμβριος
1890

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΓΥΝΗ ΕΝ ΤΩ ΣΑΙΣΠΗΡΕΙΩ ΔΡΑΜΑΤΙ

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμόν).

ΔΥΣΔΑΙΜΟΝΑ

Ἄρθρον

Καὶ τὴν τραγωδίαν ταύτην διαπνέει ἡ πνοὴ τῆς Ἰταλίας· δὲν εἶνε ὅμως ὁ γλυκὺς καὶ μελαγχολικὸς ἐκεῖνος ψίθυρος τῆς αὔρας τοῦ Ῥωμαίου καὶ τῆς Ἰουλίαις, ἧτις καὶ ἐπὶ τοῦ κοιμητηρίου ἔτι τόσον ἠδέως καὶ παρηγόρως προσπαίξει, ὅπως ἐπὶ μαλθακοῦ λειμῶνος. Ἐνταῦθα πνέει πνιγρὸς Σιρόκκος, ὅστις διὰ τοῦ κονισαλέου καύσανος τῆς φλογερᾶς μεσημβρίας ἀπανθρακῶν τὸ προστυχόν, ὡς δηλητηριώδης σκώληξ κατ' ἀρχὰς κεκαμηλὸς ἐπὶ τῆς καείσης πεδιάδος ὑφέρπων, μέχρις οὐ αἰ θεριναὶ ἀστραπαὶ τοῦ καταιγιδῶδους οὐρανοῦ καὶ ἡ σφιδρὰ τῶν νεφῶν ὁρμὴ καταμκστίσωσιν αὐτὸν πρὸς καταστροφὴν τοῦ τοπίου, ὅπερ ἐν τόσῃ ἀπειρῷ καλλονῇ ἀνέθορον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Πλάστου.

Δικαίως πάνυ συγκαταλέγουσιν τὸν «Ἄρθρον» μεταξὺ τῶν πέντε μεγάλων τραγωδιῶν ἐκείνων τοῦ Σαισπηρίου, αἵτινες ἐκδηλοῦσιν τὸ δημιουργικὸν τοῦ δαιμόνιον ἐν ὄλω αὐτοῦ τῷ ἀπειρῷ μεγαλείῳ. Πόσον ὅμως ἄλλοτὸν ἐστὶν ὧδε τὸ περίγραμμα, τὸ σχέδιον, καὶ ὁ φωτισμός! Δὲν ὑπάρχει ἐνταῦθα τὸ βέλος τῶν συμβεβηκότων, ἀτινα θίγουσι καὶ

αὐτὴν ἔτι τὴν Παγκόσμιον ἱστορίαν· δὲν εὐρίσκει τις ἐν τῇ τραγωδίᾳ ταύτῃ τὰ πάθη ἐκεῖνα, ἀτινα ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ Μακροκόσμου τῆς συγκεκριμένης ἀνθρωπότητος· οὐχί, ἐκ τῆς ψυχῆς μόνον, ἐκ τοῦ στενωῶς ὀρισμένου ἀνθρωπίνου, ἐκ τοῦ Μικροκόσμου τῆς παρανοίας, ἧτις μορφοῦται ἐν τοῖς μυχιαϊτάτοις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, πηγάζει ἐνταῦθα ἡ ἱστορία, καὶ ἐνὸς ἀνθρώπου τὸ φλέγον πάθος εἶνε μόνον ἐκεῖνο, ὅπερ ἐξαίφνης καὶ ἀνευ τινος σχεδὸν συμβεβηκότος προκαλεῖ ἐνταῦθα τὴν τρικυμίαν, τὴν σύγχυσιν καὶ τέλος τὴν αἰματηρὰν καταστροφὴν.

Ἐνταῦθα, ὅπως ἐν τῷ «Μάκβεθ», ὑπάρχει εἰς κακὸς δαίμων, συνταράσσων τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν, ὑποκεντῶν πρὸς ἀποτύφλωσιν καὶ παραφροσύνην, μεταβάλλων αὐτὴν εἰς ἡφαίστειον, ὅπερ τέλος ἐκρηγνύμενον, ἀποτερρῶνει τέλειον τὸν παράδεισον τῆς ἀγγελικῆς ἀγνότητος. Ἄλλ' ὁ δαίμων οὗτος εἶνε ἀνθρώπινος· διάβολος, καὶ ἐκ τῶν μυχιαϊκῶν δύο χαρακτήρων ἐξυφαίνεται ὁ ἱστός ὀλοκλήρου τῆς τραγωδίας.

Ἡ ἀγνή Δυσδαιμόνα εἶνε τὸ θῦμα. Πλησίον αὐτῆς ἀναπολοῦμεν τὴν Ἰουλίαν, τὴν Κορδηλίαν, τὸ δύστηνον τέκνον τοῦ Πολωνίου. Ἄλλ' ὅς προσφυλαχθῶμεν ἀπὸ τοῦ νὰ παραλληλίσωμεν ἐπὶ πολὺ. Ἡ Δυσδαιμόνα εἶνε ὄλω γυναικεῖος τύπος, τόσον ἴδιας, ὥστε σχεδὸν μόνος ἴσταται ἐν τῷ πλουσίῳ τούτῳ σαϊσπηρεῖ κόσμῳ, ὅστις ἀπαξ ἔτι ἐνταῦθα παρελαύνει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἐν περιουγῇ εἰκόνη.

Ὅ,τι διακρίνει τὸν γυναικεῖον τοῦτον χαρακτήρα ἐξ ὄλων τῶν ἄλλων, ὅ,τι καθιστᾷ αὐτὸν τοσοῦτον μοναδικόν, τόσον ἱερόν, καὶ ὅμως τόσον ἐρατεινῶς ἀνθρώπινον, εἶνε ἡ

προϊσθησις. Ὑπάρχουσιν ὄντα, ὧν πᾶσα ἡ ὑπαρξίς τυγχάνει αἰωνία τις ἀσυνείδητος, ἀνυπόπτως βραδεία ἀποδημία ὑπὸ τὴν ἀόρατον φρικίαν τῆς ἐαυτῶν εἰμαρμένης. Ὅτι τὰ ὄντα ταῦτα, τὰ τόσον ἀγνά καὶ ἀθῶα, τόσον ἀνυπόπτα τοῦ τρομεροῦ αὐτῶν πεπωμένου, ὅτι ταῦτα ὑπὸ τὴν ὀσμῆρα σκοτεινότεραν καθισταμένην σκιᾶν ταύτην, ὡς ὑπὸ μειδιῶντα, εὐδαίμονα οὐρανὸν παρέρχονται, τοῦτο ἀκριβῶς εἶνε ἡ προκίσησις τῆς ὑπάρξεώς των. Ὅτι ταῦτα καὶ αὐτὴν τὴν μοῖραν των τότε δὲν ἐννοοῦσι, ὅταν ἐνώπιον τοῦ πικροῦ θανάτου ψύχει αὐτὰ τέλος πνοῆς τις τοῦ παγεροῦ φόβου — τοῦτο εἶνε ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ τὴν ἐνδοτάτην δύναμιν τοῦ τραγικοῦ πάθους.

Οὕτως ἡ Δυσδαίμονα μεταξὺ πασῶν τῶν γυναικείων μορφῶν τοῦ Σαϊκσπέρου εἶνε ἡ τραγικωτέρα. Ἐὰν τοῦλάχιστον ἐνόει διατὶ ἀποθνήσκει! Ἄλλ' ὄχι, δὲν τὸ ἐννοεῖ, καὶ οὕτως ἀποθνήσκει μεθ' ὑπακοῆς. Ἐν τῷ στοιχείῳ τούτῳ ἀναπνέει, ἐν τούτῳ ἐξαγμιζέται ἡ ἀσπίλος ψυχὴ τῆς. Καὶ οὕτως ἐπίσης ἐμφανίζεται ἐρασμιῶς γήϊνον πνεῦμα ἐνώπιον ἡμῶν τὸ πρῶτον:

Ὡ εὐγενεῖ μοι πάτερ, εἰς διπλοῦν ἐδῶ καθήκον βλέπω ἑμαυτὴν παλαίουςαν. Ζωὴν ἡμῖν ὀρεῖται καὶ ἀνατροπὴν, ζωὴ δὲ καὶ ἀνατροπὴ μὲν ἴδιαι ἔσονται σὺν ἡμῖν. Σὺ δὲ τοῦ ἐμοῦ καθήκοντος κυρίαρχος τυγχάνετε, ὅπως ἐγὼ θυγάτηρ σας τυγχάνω· πλὴν αὐτὸς ἐδῶ ὁ σύζυγός μου εἶνε, ὅσον εἴθε εἶδειν ἡ μήτηρ μου καθήκον πρὸς ὑμᾶς ὅπταν τοῦ πατρὸς τῆς σὺς προύτιμησε, καὶ πρὸς τὸν σύζυγόν μου τὸ αὐτὸ κάγω θά δεῖξω

(Πρῶτος Ἀ'. Σκηνὴ 3)

Ἄλλαι γυναῖκες, ἀγναὶ καὶ ἀσπίλοι σύζυγοι δὲν ἐννοοῦσι, πῶς ἡ σίζυγος δύναται ν' ἀγαπήσῃ ἕτερον ἄνδρα ἢ τὸν σίζυγόν τῆς. Ἡ Δυσδαίμονα δὲν ἐννοεῖ, πῶς ἡ Δυσδαίμονα δύναται ν' ἀγαπήσῃ ἄλλον ἢ τὸν Ὅθελλιν. Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ, ἀγνῶ μόνον ἐν τούτῳ (καὶ ἡδύνατό τις κἀλλίστα νὰ τὸ ὀνομάσῃ ἄγιον) εὐρίσκεται ἡ ἐξομολόγησις τῆς Δυσδαίμονας, ἣν ἐμπλεος φρίκης ἀπευθύνει πρὸς τὸν δαίμονα Ἰάγον, ὅτε ὁ σύζυγός τῆς ἀπεκάλεσεν αὐτὴν ἑταίραν:

Καλὴ Ἰάγε, τί νὰ πράξω, εἴ' αὐτὸν ἐπαυκλήσω πάλιν; φίλε, ὕπαγε πλησίον του διότι, μὰ τὸν ὕψιστον, ὁδὸν δὲν γνωρίζω πῶς τὸν ἔλασα.

Καὶ ἐτοιμοθάνατος ἔτι τὸ ἀγνοεῖ)

Γονυπετής
ἐδῶ προσπίπτω—ἐὰν ἡ καρδία μου τὸν ἐρωτᾷ τῆς ἐγκατέλειψέ ποτε, ἐν λέξει, ἐν πράξει, ἢ ἐν σκέψει, ἐὰν ποτε τὸ ὄμμα μου, τὰ ὄντα μου, ἢ αἰσθησις τις ἄλλη εὐχάριστον εἰς κάλλος ἄλλου εὐρεν· ἐν αὐτῷ ἐγὼ δὲν ἀγαπῶ ἀκόμη, δὲν ἠγάπησα ἀεὶ ποτε ἐκεῖνον, αἰωνίως, ἔτι

ἀκόμη μὲ ἀπῶμαι ὡς ἐπαίτιδα, ἐν ἑκ καρδίας δὲν θά ἀγαπῶ αὐτόν, τότε, παρηγορία, ἔρες με! Ἡ δὲ ψυχρότης ἔς δεσπόση. Κ' ἡ ψυχρότης του νὰ μ' ἀραιώσῃ τὴν ζωὴν μου δύναται. νὰ μ' ἐλαττώσῃ πῶποτε τὸν ἔρωτα . . .

Λοιπὸν: ψυχρότης! Αὕτη εἶνε ἡ ὑψίστη σκέψις, λευταία, ἡ ἐσχάτη, μέχρι τῆς ὁποίας φθάνει ἡ ψυχ Δυσδαίμονας. Τὴν ιδέαν τῆς ζήλοτυπίας δὲν συλλαμβάνει. Καὶ δὲν συλλαμβάνει αὐτήν, διότι δὲν ἐννοεῖ τὴν ιδέαν τῆς ἀμαρτίας, διὰ τῆς ὁποίας φαίνεται δικό γουμένη ἡ ζήλοτυπία.

Ὅταν ὁ θάνατος ἐπέρχεται ταχύς, σφοδρός, μὴ φύσει προηγουμένος πρὸς τὰς προαισθανομένας ψυχ. δειμαλέα πνεύματά του. Καὶ ἤδη, κατὰ τὴν στιγμὴν σκληρῆς θανάτος περικαλύπτουσι διὰ τῶν θυλῶν νεφῶ τὸ φύσει τόσον φαιδρὸν τῆς Δυσδαίμονας πνεύμα. ὅμως καὶ ἐνταῦθα ἀκόμη σκέπονται ταῦτα ἐντός ἐπιτοῦ παιδικοῦ λήρου, καὶ παίζουσι ἔτι μετὰ τοῦ ἄλλο ὅπερ τοσοῦτον ἀκατανόητως πιέζει τὴν ἀθῶαν ταύτην δίκην. Ἡδὴ ἔρχονται — καὶ αὐτὴ ἔτι ἀγνοεῖ πῶς — ἐστὸμας τοῦ ἄγνου θύματος τοσοῦτον παραδόξως αἰ λὲ

Πρὸ σοῦ ἐν ἀποθνήσκον, σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ καλύψῃς με τὸ ὄραμα αὐτό:

Ἡδὴ ἀναθρώσκει ἐπίσης ἐκ τῶν μυχιατικῶν τῆς δεοῦς καρδίας τῆς ὡς θλιθερὰ παιδικὴ ἀνάμνησις ἡ αὐτὴ ἐκεῖνη μελωδία τῆς πτωχῆς παιδίσκης ὑπὸ τὴν Ἰτ καὶ ἐν πικρῷ τραγικῷ μεγαλείῳ, ἐκεῖνο, ὅπερ ἀποτελεῖ ἀτεγκτον τῆς Δυσδαίμονας εἰμαρμένην, τὸ τόσον παρῆξον, ἀκατανόητον, ἐμφανίζεται τὸ πρῶτον πρὸς τῆς ἀλικῆς ψυχῆς τῆς:

Πιστεύεις, Αἰμιλία, ἐξορκίζω σε εἰς τὴν συνείδησίν σου, οὐκ ἀπράγματοι ὑπάρχουσι γυναῖκες, αἵτινες τόσον βαναύσως τοὺς σύζυγους ἀπατοῦν Ὑπάρχουσιν ἀναμνήθως

Αἰμιλ. Δυσδ. *Ἐπράττες

αὐτὸ τὸν κόσμον εἶπον ἔτι εἶδον;

Αἰμιλ. Δυσδ. *Ἦμεῖς δὲν τὸ ἐπράττετε;

εἰς τ' οὐρανοῦ τὸ εἶναι.

Αἰμιλ. Δὲν θὰ τὸ ἐπράττων

κίγω εἰς τοῦ οὐρανοῦ τὸ εἶναι, ἀλλὰ βεβαίως εἰς τὸ σκότος θὰ τὸ ἐπράττων.

Δυσδ. Τὸ ἐπράττες καὶ ἐν τὸν κόσμον σ' εἶδον;

ἢ ἀδικον τοιοῦτον νὰ διεπράττων

διὰ τὸν κόσμον εἶπον.

Καὶ πρῶτα ἀποθνήσκει δι' ἄδικον περὶ τοῦ ὅποι δὲν ἔχει τὴν ἐλάχιστην ιδέαν τὸ ἄγνον τοῦτο σφάγιον τ φρικώδους ζήλοτυπίας.

(*Ἐπειτα συνέχεια)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ

Η ΑΣΚΗΣΙΣ

ΕΝ Τῷ ΖΩΙΚῷ, ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚῷ ΒΙΩ, ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

(Συνέχεια ἴδε ἀριθμ. 68).

III

Γενικώτεροι ἐπιδράσεις τῆς Γυμναστικῆς — Ὁ νόμος τῆς συνεχείας τῶν κινήσεων. — Ἡ ἀσκήσις ἐν σχέσει πρὸς τὸν διανοητικὸν καὶ ψυχικὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου. — Ἡ ἀσκήσις καὶ ἡ γυμναστικὴ ἐν τῇ Παιδαγωγίᾳ

Τὰ ἐξωτερικώτερα ὄργανα τῆς ζωῆς, πρῶτιστα δὲ τὸ σύστημα τῶν γραμμωτῶν μυῶν, ὡς ἐξετέθη καὶ ἀνεπτύχθη ἀνωτέρω, εἶνε τὰ ἀμεσώτερον ὑφιστάμενα τὴν ἐπίδρασιν τῆς Γυμναστικῆς, ἐπὶ τῇ βίᾳ δὲ τῶν κανόνων τῆς ἀναπτύξεως τούτων, διεμορφώθησαν αἱ λεπτομέρειαι τοῦ μεγάλου τούτου κλάδου τῆς παιδαγωγίας. Μὴ ὑποτεθῆ ὁμῶς ὅτι μόνη ἡ διακόρυφος εὐρώστου καὶ ἐντελοῦς μυϊκοῦ συστήματος, ἡ διακόρυφος ἀθλητικῶν καὶ εὐσώμων ὀργανισμῶν, εἶνε τὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα τῆς κυρίως Γυμναστικῆς. Τοῦ μυϊκοῦ συστήματος ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ διὰ τῶν πρὸς τοῦτο μέσων ἀναζωογόνησις καὶ ὑποκέντησις τῆς καθόλου κυκλοφορίας, ἐκτείνει ἀπώτερον καὶ βαθύτερον τὴν εὐεργητικὴν αὐτῆς δράσιν. Σύμπασα ἡ ὀργανικὴ μηχανὴ ὑφίσταται τὸν ἐνεργητικὸν ἀντίκτυπον τῆς ἀσκήσεως τοῦ μυϊκοῦ συστήματος, εἶνε δὲ γνωστὸν φυσιολογικῶς ὅτι, διὰ τῆς κινητοποιήσεως ὀρισμένων ὀργάνων καὶ δυνάμεων, ὀλόκληρος ἄλλοις ἐνδοτέρον καὶ ἀφνεστέρων ὀργάνων καὶ λειτουργειῶν συνεμβάλλεται εἰς δράσιν καὶ ζωὴν, κατὰ τὸν νόμον τῆς ἀναλογίας καὶ συνεχείας τῶν κινήσεων. Τὰ ὄργανα ἐπομένως ταῦτα καὶ τὰ ὀργανικὰ συστήματα καίτοι μὴ ὑφιστάμενα ἄμεσον τὴν ἐπίδρασιν, ἀναπτύσσονται καὶ τελειοῦνται, ἀνατομικῶς καὶ λειτουργικῶς. Ἡ ἀνατομικὴ τελειότης ἐνός ὀργάνου συμβαδίζει ἀείποτε μετὰ τῆς λειτουργικῆς τελειότητος. Οὐδέποτε ὀργανον ἀνατομικῶς ἀτελές ἢ παθολογικῶς διεφθαρμένον δύναται νὰ παρουσιάσῃ λειτουργικὴν ἀριότητα. Εἰς πᾶσαν αὐξήσιν ἐν τοῖς ὀργάνοις ἀνταποκρίνεται ἰδίᾳ προαγωγή τῆς λειτουργίας αὐτῶν. Ἡ ἀνάπτυξις καὶ τῆς κινητικότητος καὶ τῆς αἰσθητικότητος ὀργάνου τινος, εἶνε κατ' εὐθέϊαν ἀνάλογος πρὸς τὴν αὐξήσιν τῆς ἐν αὐτῷ ἐγκυκλοφορουμένης ποσότητος τοῦ αἵματος (Féré). Ἀναμφίρρηστον ἐπομένως ὅτι καὶ ἀπὸ μόνης τῆς Γυμναστικῆς, τῆς περιορισμένης δηλονότι ἀσκήσεως τοῦ συστήματος τῶν γραμμωτῶν μυῶν, περιζώμεθα ἀνάλογον ἀνάπτυξιν καὶ προαγωγὴν τῶν ἐπισημωτέρων συστημάτων τοῦ ζωϊκοῦ καὶ πνευματικοῦ ἡμῶν βίου.

1) Ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐν τῷ παρελθόντι φύλλῳ κεφαλαίου ἀντὶ III θὲς II.

Τὰ εὐεργετικὰ ταῦτα ἀποτελέσματα τῆς γυμναστικῆς εἶνε γενικῶς γνωστὰ καὶ μυριάκις ἐπανελήθησαν ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον. Ἡ λεπτομερὴς ἀναγραφή τούτων καὶ αἱ ὑγιειναὶ καὶ θεραπευτικαὶ ἐνδείξεις τῆς γυμναστικῆς, δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν μελέτην ταύτην, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀκριβῶς ἠρευνήθησαν οἱ ἐνδοτέροι φυσιολογικοὶ λόγοι τῶν ἀποτελεσμάτων τούτων. *Ἡ ὄρεξις καὶ ἡ φαιδρότης, λέγει ἐνθουσιῶδως μυθιστοριογράφος ὁ Παῦλος Φεβάλ, εἰσὶν αἱ δύο ἀνεκτίμητοι ἐκδηλώσεις τῆς ὑγιείας, αἱ ὀφειλόμεναι εἰς τὴν γυμναστικὴν. Πολλὰκις παρηκολούθησα τοὺς σπουδαστὰς ἐπανακάμπτοντας εἰς τοὺς Παρισίους ἐκ τῶν γυμναστηρίων, διὰ τῶν Ἑλλήσιον Πεδίων. Διέκρινεν αὐτοὺς ἡ φαιδρότης ἡ νεανικὴ, παιδική, θὰ ἔλεγε τις, φαιδρότης. Πᾶσαι αἱ ἡλικίαι ἀνταπροσωπεύοντο καὶ πᾶσαι αἱ κοινωνικαὶ τάξεις καὶ ὅλον τὸ ἄθροισμα τοῦτο τῶν ἀτόμων, ἐγγελα, ἐβαδίζε φαιδρῶς πρὸς τὸ ποθητὸν γεῦμα. Ὁ Παῦλος Φεβάλ, ὁ χαρίζεις μυθιστοριογράφος τῆς «Χαλυβδίνης Καρδίας», ὁ χαρίζεις τὰς γραμμάς ταύτας, ὑπῆρξεν ὁ ἐνθουσιώδστερος κήρυξ τῆς γυμναστικῆς. «Τὸ ἀροτριάζαν ἀροτριῶν εἶνε πολυτιμώτερον τοῦ καινουργοῦς ἀρότρου» ἡ ἀροτριωθεῖσα γῆ πολυτιμώτερα τῆς χέρσου» καὶ ὁ βραχίον ὁ κινῶν τὸ ἀροτριῶν εἶνε εὐρωστότερος τοῦ ἀργοῦ βραχίονος. Ἴδου ἡ μεγάλη παραβολὴ τῆς ἐργασίας», ἐπιτάσσει πάλιν, ὁ Φεβάλ ἐν ἐνθουσιῶδῃ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν γυμναστικὸν Ραζ. Ἡ ἱστορία ὅλων τῶν ἐθνῶν καὶ ὅλων τῶν αἰώνων, παρουσιάζει τὰ εὐγλωττότερα παραδείγματα τῆς μεγάλης ἐπιδράσεως τῶν γυμναστικῶν ἀγῶνων καὶ τὰ οἰκτρότερα ἀποτελέσματα τῆς παραμελήσεως τοῦ εὐγενοῦς τούτου κλάδου τῆς παιδαγωγίας. Θὰ περιεπιπέτε τις εἰς κοινοστοπίαν καὶ μόνον ἐὰν συνεζήτει ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου.

Τὸ σημεῖον ἐν τούτοις πρὸς τὸ προσέκρουσάν πως αἱ περὶ γυμναστικῆς καὶ καθόλου ἀσκήσεως θεωρίαι, ὑπῆρξε τὸ πεδῖον τοῦ διανοητικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ σφαῖρα τῶν ὑπερτέρων λειτουργειῶν τοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ, ὁ κόσμος τῶν αἰσθησῶν καὶ τῶν ιδεῶν, εἴπομεν ἐν προηγουμένῳ κεφαλαίῳ, ὅτι ἐθεωρήθησαν ἀλλότρια τῶν κατὰ τὴν σωματικὴν ἀσκήσιν καὶ ἀνάπτυξιν. Καὶ αὐτὸ τὸ: mens sana in corpore sano, διημφησθητήθη παρὰ πολλῶν. Τὸ παραδειγμα μεγάλων διανοῶν, ὑπερτέρων πνευματικῶν ὑποστάσεων, ἐννευχοουσῶν ἐν ὀργανισμοῖς ἐξησθημένοις καὶ ἀτόνοις, ὑπῆρξε τὸ κυριώτερον ὄπλον τῶν συγγραφέων, οἵτινες ἐπειράθησαν νὰ καταπολεμήσωσι τὴν βέβαιον σύζευξιν τοῦ πνευματικοῦ ἢ ψυχικοῦ βίου πρὸς πρὸς τὸν ζωϊκόν. Καὶ ἐπεβλήθησαν παρὰ πολλὰκις τὰ δόγματα ταῦτα τῶν ψυχιστῶν, διὰ τῆς ἰσχύος τῶν παραδειγμάτων, τῶν ὁποίων ἐν τούτοις ἀπλουστάτη ἀνάγκη θὰ ἤρκει νὰ καταρρίψῃ ὀλόκληρον τὸ σαρπιστικὸν οἰκοδόμημα. Ἡ ἀνάγκη τῶν παραδειγμάτων τῶν ψυχιστῶν εἶνε ἀπλουστάτη. Συνεχύθησαν δηλαδὴ παρ' αὐτοῖς δύο τύποι διανοητικοῦ ἐντελῶς διττάμενοι καὶ τῶν ὁποίων μόνον διτταμένη ἐξέ-

τασις δύναται νά καθιερώσει τήν επισφαλή θεωρίαν. Προβάλλουσιν οί ψυχισταί υπερτέρας πνευματικᾶς ὑποστάσεις ἐννοησούσας ἐν ἀσθενικοῖς ὀργανισμοῖς, μεταξύ ὧν τούτων πρέπει νά διακρίνωμεν τὰς ἀληθῶς ἀρτίως τοιαύτας καί τὰς ὑπολαμβανόμενας ὡς τοιαύτας. Ἐχομεν τῆ ἀληθεῖς παραδείγματα ἀρτίων διανοϊῶν ἐν ἀτελείαις καί ἀσθενικοῖς ὀργανισμοῖς. Ἀλλά ποῦ ἔγκειται ἡ ἀτέλεια τοῦ ὀργανισμοῦ; Ἐγκεῖται εἰς τὰ ἐξωτερικώτερα ὄργανα τῆς ζωῆς, τῶν ὁποίων ἡ κατάστασις ἐπιδρᾷ μὲν ἐπὶ τῶν ἐνδοτέρων ὀργάνων καί συστημάτων, ἀλλὰ δὲν δύναται νά καθιερώσει καί ἐπίσχη τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν, ὅταν μάλιστα αὕτη ὑποκαταλείπεται διὰ συνεχοῦς ἐργασίας καί ἀσκήσεως. Ὡς ἔχομεν γυμναστικὴν, ὅσον ἀφορᾷ τὸ σύστημα τῶν γραμμωτῶν μυῶν, ἔχομεν καί ἀσκήσιν ὑπερτέραν ὅσον ἀφορᾷ τὸν κόσμον τῶν αἰσθησῶν καί τῆς δικαιοσύνης. Αἱ αἰσθήσεις καί αἱ πρὸς αὐτὰς συνεχόμεναι λειτουργεῖται τῶν ἐγκεφαλικῶν κέντρων, ἀσχοῦνται ἐπίσης κατὰ νόμους ἰδίους, ἀλλ' ἀναλόγους πρὸς τοὺς διέποντας τὴν ἀσκήσιν τῶν λοιπῶν ὀργανικῶν συστημάτων. Ἡ δρᾷσις καί ἐνταῦθα ἀποτελεῖ τὸν θεμελιώδη νόμον. Δυνάμεθα ἐπομένως νά ἐκφυλάξωμεν καί ἐνταῦθα: «Ἡ ἀνάπτυξις καί τῆς κινητικότητος καί τῆς αἰσθητικότητος, ἡ τελειοποίησις ἐπομένως τῶν ἐγκεφαλικῶν κέντρων, εἶνε κατ' εὐθείαν ἀνάλογος πρὸς τὴν ποσότητα τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐγκυκλοφορουμένου αἵματος.» Οἱ τύποι ἐπομένως οὗτοι τοὺς ὁποίους ἐπικαλοῦνται οἱ ψυχισταί πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς θεωρίας αὐτῶν, περὶ ἀνεξαρτησίας τῆς πνευματικῆς ὑποστάσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ὀργανικῶν αὐτοῦ συστημάτων, ἐρευνώμενοι βελθότερον, ἀποδεικνύουσιν ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον. Πᾶσαι αἱ μεγάλαί καί ἄρτιαι διάνοιαι ἐμορφώθησαν διὰ μακρᾶς καί συνεχοῦς μελέτης καί σκέψεως — ἥτις μελέτη καί ἥτις σκέψις δὲν εἶνε ἄλλο τι ἢ ἰδιαιτέρως μορφῆ τῆς γυμναστικῆς καί τῆς ἀσκήσεως, ἡ διανοητικὴ δηλονότι γυμναστικὴ καί ἀσκήσις. Παρὰ τοὺς τύπους τούτους, ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις οἱ ἕτεροι ἐκείνοι τύποι, οὓς ἐξεπίτηδες διεστειλάμεν, καί οἵτινες ἴσως ἀποτελοῦσι τοὺς ἰσχυροτέρους προμαχῶνας τῶν ψυχιστικῶν θεωριῶν. Ἐννοοῦμεν τὴν σωρείαν τῶν μαρῶν ἐκείνων ὀπτασιαστῶν τῶν παραδόξων ἐκείνων ὄντων, τὰ ὁποῖα ἀνευρίσκομεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ παρὰ τοῖς τάγμασι τῶν μοναχῶν καί τῶν ἐξωμοτῶν τῆς ζωῆς, τὰ κατὰ ποιοῦντα καί διαφθείροντα τὰς λειτουργεῖας αὐτοῦ, τὰ ὄντα ταῦτα, ἅτινα διὰ τῆς μυστηριώδους ἐκδηλώσεως ὑστερικῶν παρακρούσεων, ψευδοαἰσθησῶν, ὑπερ-αἰσθησῶν καί πάσης ἄλλης νοσηρᾶς ποιητικῆς δῆθεν ἐκδηλώσεως, κατάρθωσαν νά ὑπερπλάσσωσι τὴν δῆφρην τοῦ ἡρωϊσμοῦ ἢ τῆς μεγαλοφυΐας ἐν τῇ ἱστορίᾳ, καί παρὰ τοῖς ὁποίοις ἡ πνευματικὴ ὑπόστασις παρίσταται θεόδοτος ὄντως καί ἀνεξάρτητος πάσης ἀναπτύξεως καί μορφώσεως ὀργανικῆς. Τούτους ὅμως τούτους πρὸ πολλοῦ ἀνέλυ-σεν ἡ φυσιολογικὴ ψυχολογία τῶν χρόνων ἡμῶν καί ἡ σύγ-

χρονος ἱστορία ἤλεγξε καί κατέταξεν εἰς τὴν θέσιν τῶν, ἐκεῖ ὅπου δηλονότι ἀνευρίσκει τις καί σήμερον τὰ ἀτυχῆ ταῦτα ὄντα, εἰς τὰ ἱκτρεῖα τῶν φρενῶν. Ὁ δὲ ἦτο ὄντως πολὺ ἀπλοϊκόν, νά παραδεχθῆ τις σήμερον, ὅσον ἀγευστος καί ἀνυποτέθη φυσιολογικῶν γνώσεων, ὅτι ὁ διανοητικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου δὲν ὑπόκειται εἰς τοὺς νόμους τῆς ἀσκήσεως, οἵτινες διέπουν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν λοιπῶν αὐτοῦ ὀργανικῶν συστημάτων. Διότι, τί ἄλλο πράττει τις μεταβαίνων ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν τοῦ διανοητικοῦ μηχανισμοῦ καί ἐν γένει τῶν ψυχικῶν ἀπικληθέντων φαινομένων, τί ἄλλο πράττει ἢ μεταβάλλει τὸ ἀνατομικόν πεδίον τῆς ἐρεῦνης; Τὸ μυριώνυμον καί πολυσύνθετον ἄθροισμα τῶν διανοητικῶν καί ψυχολογικῶν φαινομένων, τὸ ἐκφραζόμενον ὑπὸ τὰς ποικιλωτέρας μορφᾶς τῆς ἰδέας καί τοῦ πάθους καί κανονίζον τὴν ἀνέλιξιν τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου, παράγεται καί ἐκδηλοῦται ἐν τῷ συστήματι καί διὰ τοῦ συστήματος τῶν νευρικῶν κέντρων, ὑποκειμένων εἰς φυσικοὺς καί χημικοὺς νόμους ἀμεταθέτους, τοὺς ὁποίους παρεῖδον οἱ πλείστοι τῶν ἐπὶ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀσχοληθέντων φιλοσόφων, οἱ ἐκ τῆς ἰδίης συνειδήσεως ζητήσαντες τὸ φῶς ἐν ταῖς ψυχολογικαῖς ἐρεῦναις καί ἐκ τῆς θαυμασίας ποικιλίας τῶν διανοητικῶν φαινομένων τὴν κοινὴν καί ἀδυσώριστον κατὰ πλῆξιν πάσχοντες, κληρονομικὴν δὲ φέροντες τῆς ἐκ τῆς ἀγνοίας τῶν φυσικῶν νόμων ποιητικῆν περιφρόνησιν πρὸς τὴν ὕλην. Ὑπὸ τὰς θεωρίας ταύτας καταρρεῖ σήμερον πανταχόθεν τὸ ἔδαφος, σήμερον, ὅτε κατενοήθη ὅτι ἡ συνήδεις μόνη δὲν ἐπαρκεῖ ἐν ταῖς ψυχολογικαῖς ἐρεῦναις (Taine) ὡς ὁ γυμνὸς ὀφθαλμὸς δὲν ἐπαρκεῖ ἐν ταῖς ὀπτικαῖς ζητήσεσιν καί ὅτι τὸ αἰσθητὸν καί ἀντιληπτὸν ἐγὼ εἶνε μικρὸν τμήμα τοῦ σκοτεινοῦ καί ἀδιοράτου ἐγῶ. Αἱ ἐρευναι λοιπὸν αὐτὰς τῶν διανοητικῶν καί ψυχικῶν φαινομένων, τὰς ὁποίας ἐπιτελεῖ ἀδιακρίτως ὑπὸ τὴν βράσανον τοῦ πειράματος καί τοῦ μικροσκοπίου ἢ φυσιολογία καί ἢ φυσιολογικὴ ψυχολογία, διεστράνωσαν καί διατρανοῦσι καθ' ἐκάστην τὴν σημασίαν τῆς ἀσκήσεως ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν διανοητικῶν καί ψυχικῶν κέντρων, τῆς ἀσκήσεως ταύτης τὴν ὁποῖαν ἐμπειρικῶς μὲν ἀπ' αἰῶνων, ἐν τῇ ἀνατροφῇ καί τῇ παιδαγωγίᾳ, διαβλέπομεν διευθύνουσιν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τῆς ὁποίας οἱ νόμοι καί ἡ σημασία τσαούτων παρεγνωρίσθησαν καί διεστράφησαν ὑπὸ τῶν ἰδεαλιστῶν ὄλων τῶν αἰώνων. Ὑπὸ τὸ φῶς τοῦτο ὅπερ διαχέει ἡ φυσιολογικὴ ἐρευνα ἐπὶ τῶν φαινομένων τοῦ διανοητικοῦ (ιδέαι) καί ψυχικοῦ (πάθη) κόσμου, πάντες τῆς παιδαγωγικῆς οἱ κλάδοι, ἀπαλλασσόμενοι τῶν νόμων τῆς τυφλῆς ἐμπειρίας, ἀποκαθαίρονται καί μορφοῦνται ὁσημέραι καί αὐτὴ δὲ ἡ αἰσθητικὴ ἀντιληψίς παράγεται καί καθαιρεται ἀπὸ καθιερωμένων προλήψεων, οὕτω δὲ ἡ ἐμπειρικὴ παιδαγωγία τῶν παρελθόντων αἰώνων ἀνυψοῦται εἰς τὴν ὑπάτην τῶν ἐπιστημῶν, τὴν ἐπιλαμβανομένην τῆς σωματικῆς καί διανοητι-

κῆς ἀνατροφῆς καί διαπλάσεως τοῦ ἀτόμου, ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν πορισμάτων τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν.

Ἡ κυρίως ἄρα γυμναστικὴ ἀφ' ἐνός ὡς πρὸς τὰ ἐξωτερικώτερα τῆς ζωῆς ὄργανα, τοὺς γραμμωτοὺς μῦς, καί ἡ εὐγενὴς σειρά τῶν ἐλευθερίων ἀσκήσεων καί τῶν καλῶν τεχνῶν ἀφ' ἐτέρου, εἶσονται ἐν τῷ μέλλοντι τὰ εὐγενῆ μέσα διὰ τῶν ὁποίων θὰ διαπλάσσωνται, ὑπὸ τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης οἱ ἄρτιοι ὀργανισμοί, οἱ ἄρτιοι κοινωνικοὶ ἄνθρωποι, παρεσκευασμένοι νά προσδεχθῶσι τὰ κεφάλαια τοῦ ἐπιστητοῦ καί δρᾶσασιν καί μεγαλοεργήσασιν ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ τῆς ἀνθρωπότητος.

(Ἐπεται τὸ τέλος)

Δρ. ΠΕΤΡΟΣ Κ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΞ ΑΝΕΚΔΟΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΕΘΙΜΩΝ, ΠΑΝΗΓΥΡΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΑΗΨΕΩΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΤΑ ΠΑΘΗ

Τὴν νύκτα τῆς μεγάλης παρασκευῆς περιφερόμενοι οἱ παῖδες ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν λέγουσι τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη¹ περίλυποι καί σιγηλαί.

Τὸ σάββατον αἱ οἰκοδόμοι καὶ βάρηται βραχὺ περιπαροῦσιν πλῆθος φῶν, ζυμοῦσι δὲ καί κολλύρας οὐχ ὀλίγας.

Καί τὰ μὲν φᾶ καταναλίσκουσιν οὕτως.

Τὸ πάσχα καὶ καθ' ὅλον τὸ ἀκόλουθον ἑορτολόγιον, ὅταν ἐτοιμάζεται ἡ τράπεζα καί τίθεντ' ἐπ' αὐτῆς αἱ ἀναγκαῖαι κολλύραι, ὁ ζωμὸς ὁ κλεινός, ὁ ἀμνὸς ὁ ὀπτός, ὅστις ἐστὶν ἡ πρωτίστη φροντίς ὄλων τῶν χριστιανῶν, ἡ φυλλίς ἡ καλλὴ καί τὰ φᾶ τὰ κόκκινα, καθίστανται περὶ αὐτὴν ὄλ' εὐσταλεῖς, ὄλ' εὐθυμοὶ καί λαμβάνουσιν ἀνὰ ἕνα ἕκαστος φῶν καί λέγουσιν ὁ μὲν Χριστὸς ἀνέστη, ὁ δὲ ἀληθῶς ἀνέστη, καί συγκρούουσι τοῦτ' ἀλλήλους. Εἰτ' ἄρχονται τρώγειν τε καί πίνειν, λέγειν τε καί ψάλλειν τὸ Χριστὸς ἀνέστη καί ἄλλα πολλὰ κατόπιν ἄσματα τὸ χερμύσσον τῆς ἡμέρας ἐρμηνεύοντα.

Τὰς δὲ κολλύρας ὡδὲ πως. Ἐκ τούτων ἐσθίουσι μὲν, στέλλουσι δὲ καί εἰς τοὺς ἀναδεξιματίους αὐτῶν. Οὐ μὴν ἀλλὰ φυλάττουσι καί μίαν μέχρι τῆς τελευταίας ἐσπέρας Ἀπριλίου, καθ' ἣν τίθενται ταύτην ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον αὐτῶν καί ἐγείρονται νύκτωρ, κόπτουσι καί λαμβάνουσιν ἕκαστος ἀνὰ μίαν ἔνθεσιν.

Καί ποιοῦσι τοῦτο νύκτωρ, ἵνα μὴ κατόπιν ἀκούσωσι,

1) Ἰδε τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Δημοτικῇ Ἀνθολογίᾳ τοῦ 1868 σελ. 14 καί ἐν τῷ Ἐπιτομίῳ ἡμῶν 1888 σελ. 15—18.

τῆς ἡοῦς ὑποφωσκούσης, ὄνου βόημα ἢ κόκκυγος φῶδὴν διότι, ἀν ἀκούσῃ πρὶν ἢ λάβῃσιν τὴν ἔνθεσιν, οὐκ ἔστι καλόν, ἀν δὲ μετ' αὐτὴν, οὐκ ἔστι τι¹.

Σημειωτέον δὲ ὅτι κατὰ τὴν ἀνάστασιν ποιοῦσι καί τοδε.

Ὅτε ὁ ἱερεὺς ἄρχεται λέγων *θεῦτε λάβετε φῶς*, αὐτίκα λαμβάνουσι καί ἀνάπτουσι τὰς ἑαυτῶν λαμπάδας, ὡς ὅτε μὲν ὑψοῦσι τρίς, ὅτε λέγεται τὸ Χριστὸς ἀνέστη τρίς, ὅτε δὲ σβεννύουσιν, ἄλλοτε δ' ἀνάπτουσι. Μετὰ δὲ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐξερχόμενοι τοῦ ἱεροῦ τεμένους ἔχουσιν ἄλλοι μὲν ἡμίμενος, ἄλλοι δ' ἐσβεσμένους αὐτάς.

Ἐκ τούτων νέοι τινὲς εὐστροφοὶ καί ζωηροὶ χωροῦσι πρὸς ἡτοιμασμένην αὐτοῖς στιβάδα ξύλων καί βάλλουσι πῦρ, οὗ τινος ἐκρηγνυμένου εἰς ἐρίθρομα κύματα φλογός, ἀγχάλλονται βλέποντες οἱ πάντες ἐν χαρᾷ, μεθ' ὅπερ ἄπτουσι καί ὅσοι ἔχουσιν ἐσβεσμένα τὰ φῶτα αὐτῶν καί ἀπέρχεθ' ἕκαστος οἰκαδ', ἐν ᾧ εἰν εὐρωσιν εἴτε ἀνθρακας ἐμπύρους, εἴτε λύχνον καιόμενον, σβεννύουσι καί ἀνάπτουσι νέον πῦρ, εἰν δὲ τοῦναντίον, αὐτὸ τοῦτο γίγνεται πάλιν, ὁ ἅγιον καί ἱερὸν πῦρ².

Σημειωτέον προσέτι καί τοῦτο.

Κατὰ τὴν δευτέραν ἀνάστασιν, ἣν Ἀγάπην καλοῦσι, βάλλουσιν ὄλοι τὰ εὐμορφώτερα φορέματα καί τὰ κρείττονα κοσμήματα αἱ δεσποινίδες, ὧν τινων ἐν τῷ πρώτῳ τὸ ἀκτινοβολοῦν τε καί λάμπον ἐπιχαρίτως ὁ χρυσοῦς ἢ ὁ ἀργυροῦς ὄρμος. Οὕτω δὲ μεταβαίνουσιν εἰς τὴν ἀνάστασιν ὄλοι λευγεῖμονες, ὄλοι περιχαρεῖς, ὄλοι φειδοί.

Μετὰ ταῦτα δ' ἐκβαίνοντες ἐκ τοῦ ἔδους ἄρχονται τοῦ χοροῦ καί χοροῦσι καί τραγοῦσι περιπαθέστατα. Ἄλλο ἰδεῖν καί ἄλλο ἀκούσαι.

Ψυχὴ μου! νομίζει τις ὅτι βλέπει πρὸ αὐτοῦ κόσμον ἄλλον, κόσμον ἕκτακτον, κόσμον ἀγγέλων λευκοτέρων πυρπολούντων μολπαῖς. Ὡς ἡδὺ τὸ βλέπειν ἔστιν ὅτε τοιοῦτον κόσμον, κόσμον ταπεινοῦντα πᾶσαν ὑπεροψίαν ἀνθρώπινην.

Ἔστω.

Ἐπανελθόμεν εἰς τὸν ὄρμον.

Τοιοῦτον ὄρμον ἐφόρουσιν καί αἱ καλλιπάρητοι τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων γυναικες, ἡ Ἐλένη λόγου χάριν, ἡ Ἐριφύλη, περὶ οὗ εἶπεν ὁ ποιητής:

«Ἦλυθ' ἀνὴρ πολυίδρις ἐμοῦ πρὸς δώματα πατρός
«χρῆσον ὄρμον ἔχων, μετὰ δ' ἠλέκτροισιν ἔεστο,
καί

«Ὀρμον δ' εὐρυμάχῳ πολυαἰδαλον αὐτίκ' ἔνεικε
«χρῆσον ἠλέκτροισιν ἑρμῆνον ἥλιον ὡς.

Εἶπε δὲ καί ὁ Ἡσίοδος

«Ἄμφι δὲ οἱ Χάριτες θεαί καί πότνια Πειθῶ
«ὄρμους χρυσεῖους ἔθεσαν χροῖ ...

1) Οὕτως ἔδοξε τῇ πρώτῃ τοῦ Μαΐου ἡοῖ λέγει τὸ κρατοῦν παρὰ τοῖς ἐγγυρωσῖν ἔθιμον.

2) Ὅμοιον περίπου πρὸς τὸ ἱερὸν πῦρ τῆς Ἐστίας, ἐξ οὗ ἐλάμβανον οἱ ἄποικοι καί ἀνηπίον ἐν τῷ νεοκτιστῶ αὐτῶν Πρωτανσίῳ.

"Αμα τε καί Πίνδαρος
«Κλεωναίου τ' ἀπ' ἀγῶ-
»νος ὄμιον στεφάνων».

"Εστω καί τούτο.

Εἰπόμεν ἤδη τινὰ καί περὶ τοῦ χοροῦ τοῦ ἐγκύκλιου.

Παλαίφρατος ὁ χορός: ὁ ἐγκύκλιος αὐτὸς οὗτος ἦν οὐχὶ μόνον ἐν τῷ ἠρωικῷ αἰῶνι, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔπειτα, ἦν, ἐστὶ καὶ ἔσθ' ὁ χορός οὗτος ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσιν Ὀλυμποί καὶ Ταβύγετοι.

Καὶ διὰ τί ὄχι;

Τίς ἄλλος ἐκτὸς αὐτοῦ πλέον σεμνός, πλέον ἠθικός, πλέον χρυσός χορός; οὐδεὶς οὐδαμοῦ.

Χορός, ἐν καὶ αὐτὸς ὁ Ζεὺς ἐτίμησεν ὁ, ἐν χιλιετηρίδες ἐλάτρευσαν, αἰῶνες ἐστεφάνωσαν, ἀλλ' ἐνδυστυχῶς ἤρξατο περιφρονεῖν τὸ παράφορον τοῦ νέου Κερκοπίδου φρόνημα, τὸ φουερώτατον τοῦ νεαροῦ Κλέωνος ὕλκιμα προτιμῶν τὰ ἀλλότρια καὶ παραβλέπον τὰ πάτρια, λακτιζόν δ' ἀπηνῶς.

"Εστῶσαν καὶ ταῦτα.

Ἐκ τούτων λοιπὸν δῆλον ὅτι πᾶν τὸ σφζόμενον παρὰ τῷ λαῷ τῆς Ἑλλάδος ἔλκει τὴν κκατωγῆν ἐξ ἀνημνεύτων αἰῶνων, καὶ ὁ Ἕλλην ἐστὶν αὐτὸς ἐκεῖνος, ὅστις ἦν καὶ τότε, καὶ βοάτωσαν ὅσον θέλουσιν οἱ Φάκμερξέρ.

ΜΙΧΑΗΛ ΔΕΛΕΚΟΣ

Ο ΑΣΘΕΝΗΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

(Συνέχεια τῆς προηγούμενου ἀριθμοῦ.)

Καθ' ὁδὸν ὁ 'Ρ. εἶπεν εἰς τὸν γέροντα πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο ν' ἀρκέσῃ διὰ τὴν παρουσίαν σου. Ἡ εἰλικρινεία τοῦ ἀρχαίου ταγματάρχου καὶ ἡ φιλία μεθ' ἧς ἐφέρετο πρὸς τὸν 'Ρ. κατέκτησαν ὀλοσχερῶς τὴν καρδίαν τοῦ νέου. "Αμα ἔφρασαν εἰς τὴν οἰκίαν, παρουσιάσθη ὡς ὁ φίλος πρὸς ἀνκζήτησιν τοῦ ὁποῖου εἶχε δῆθεν ἐξέλθει. Ἡ κυρία Μαρζουβιέρ δὲν ἐζήτησε περισσώτερον οἱ συνδαιτημόνες ἦσαν ἀνυπόμονοι, καὶ εἰσῆλθον ἀμέσως εἰς τὸ ἐστιατόριον. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ἐστιατορίου ἦτο οὐχὶ ἀριστοκρατικόν, ἀλλὰ κομψῶς καὶ χαριέντως διασκευασμένον. "Απαντες οἱ προσκεκλημένοι: τῆς κ. Μαρζουβιέρ ἀνήκον προφανῶς εἰς

5) «Μέσσοισιν δ' ὄργιστο πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε λέγει που Εὐμύλος ἢ Ἀρκτίος ὁ Ἰορνήθιος, λέγει δὲ καὶ ὁ ποιητής «ἔνθα μὲν ἦθεο καὶ παρθένοι ἀλφεισίαι «ὄργιστον' ἀλλήλων ἐπὶ καρπῷ χεῖρας ἔχοντες, καὶ ὁ Ξενοφῶν

"Επειδὴ σπονδὰ ἐγένοντο καὶ ἐπαίωνισαν, ἀνέστησαν πρῶτοι Θεοῦ κες καὶ πρὸς αὐτὸν ὄρχοντο σὺν ὄπλοις καὶ ἤλλοντο ὑψηλά τε καὶ «κούρως καὶ ταῖς μαχαίραις ἔρχοντο κτλ.

τὴν ἀνωτέραν κοινωνικὴν τάξιν. Τὸν φίλον τοῦ ταγματάρχου ἔθεσαν πλησίον αὐτοῦ· εἰς τὴν ἀπέναντι δὲ θέσιν ἐν κάθισμα ἔμενε κενόν.

— "Ε, λοιπόν, ποῦ εἶνε ἡ Κλελία; λέγει ἡ κ. Μαρζουβιέρ.

— Κλελία, ἀνεφώνησεν ἀκουσίως ὁ δέκατος τέταρτος.

— Τί ἔχετε; τῷ λέγει ὁ ταγματάρχης· ἀλλ' ἡ ἐκφώνησις του δὲν ἠκούσθη ὡς ἐκ τοῦ θερῦου ἐν ἐποῖον τοποθετούμενοι οἱ συνδαιτημόνες.

— Τί ἔχετε; τὸν ἐρωτᾷ καὶ πάλιν ὁ ταγματάρχης.

— Τίποτε... διότι... ἐγνώρισκα...

Οἱ ὑπηρεταὶ ἔφερον τὰ φαγητά.

Τὴν στιγμὴν ταύτην νεῖνις τις, ξανθὴ καὶ ὠχρὰ, εἰσῆλθεν.

— Ἐλθὲ λοιπόν, Κλελία! τῇ λέγει ἡ μήτηρ της.

— Εἶναι αὐτὴ! ἐψιθύρισεν ὁ 'Ρ. ὠχριστάς.

Ἡ κόρη τῆς κ. Μαρζουβιέρ ἦτο μία τῶν παραδόξων ἐκείνων καλλονῶν, αἵτινες δύνανται νὰ προξενήσουν εἰς ἄλλους μὲν μεγάλην αἰσθησιν καὶ ἐντύπωσιν, εἰς ἄλλους δὲ ἀδιαφορίαν· καλλονὴ εἰδική, οὕτως εἶπειν, ἧς τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν καταστρεπτικά. ὀλέθρια διὰ τὰς αἰσθητικὰς ψυχὰς, τύπος δὲ μόνον καλλονῆς διὰ τὰς θεωρητικὰς. Τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὡς ἐκ κηροῦ διαφανοῦς, ὅποσον εἶδεν ὁ Σέφερ εἰς τοὺς ἀσθενικοὺς χαρακτήρας, τὴν καθίστα λατρευτὴν ἐν τῇ θρησκευτικῇ εὐνοίᾳ μᾶλλον, ἢ ἐν τῇ εἰδωλοκρατικῇ. Ἰδιότης μᾶλλον σπανία ἢ θελκτική, μᾶλλον ἰδιότροπος ἢ ποιητική. Ὑπὸ τὰς λεπτὰς ξανθὰς ὄφρες της, ἔλαμπον οἱ μεγάλοι καὶ μέλανες αὐτῆς ὀφθαλμοί. Ἡ κεφαλὴ της, μικρὰ καὶ ὀμοία μὲ τὴν τῶν ἑλληνικῶν ἀγαλμάτων, ἐστῆφετο ὑπὸ κόμης πυκνῆς καὶ μακρῆς, χρώματος ἀπεξηραμένου χόρτου.

Ἐκῆθισεν εἰς τὴν κενὴν θέσιν ἀπέναντι τοῦ ποτὲ ἀσθενοῦς τῆς Βενετίας, προφέρουσα ἀσθενῶς «συγχωρήσατέ με, μήτηρ»· κατόπιν οἱ ὀφθαλμοὶ της ἔπεσον ἐπὶ τοῦ δεκάτου τετάρτου, ὅστις διατέλει ἐν μεγίστῃ νευρικῇ παραχῆ καὶ δὲν ἐνόησεν οὔτε ἠδυνήθη νὰ χαιρετήσῃ ἢ νεῖνις ἐξεπλάγη διὰ τοῦτο, ἀλλὰ στιγμιαίως, τὸ δὲ βλέμμα της διήλθε διὰ πολλῶν ἄλλων καὶ προσηλώθη τέλος εἰς τινὰ πρὸς τὰ δεξιά τοῦ 'Ρ. τὸν ὅποσον οὗτος δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ χωρὶς νὰ προτείνῃ τὴν κεφαλὴν ἐκτὸς τῆς ὑπὸ τῶν δαιτυμόνων σχηματιζομένης σειρᾶς· ἀλλὰ καὶ δὲν ἐδοκίμασε, διότι εὐρίσκατο ὑπὸ τὸ κράτος ζωηρᾶς ἐκπλήξεως καὶ βαθεῖας συγκινήσεως. Ἐν τούτοις ἐπειδὴ οἱ ὀφθαλμοὶ του δὲν ἐγκατέλειπον τὸ τόσον ἀρόπτως παρουσιασθῆν πρόσωπον, εἶδε τὴν νεάνιδα μειδιῶσαν μεθ' ὕφους ὅλως χαριέντος πρὸς τὸν πρὸς τὰ δεξιά του καθήμενον. Τὸ μειδιάμα τοῦτο βαθεῶς τὸν ἐτάραξε.

— Λοιπόν!.. τῷ λέγει ὁ ταγματάρχης, ὁ κατὰ τὸ γερμανικὸν οὗτος ζωμός δὲν σὰς ἀρέσκει;

Ἡ ἐρώτησις αὐτῆ τοῦ ταγματάρχου ἐπανέφερε τὸν 'Ρ.

εἰς τὸν ἐαυτὸν του καὶ προσεπάθησε νὰ φάγῃ, ἀλλ' ἐνῷ μηχανικῶς ἐγένετο τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ φαγητοῦ, διελογίζετο:

— Εἶναι ὄνειρον;... Εἶναι αὐτὴ;... Ἄλλ' αὐτὴ εἶναι... αὐτὴ ἡ ιδέα... ὁ ἀγγελος τῶν νυκτῶν τῆς Βενετίας... Ὅχι μόνον τὸ ὄνομα, ἀλλὰ καὶ τὸ πρόσωπον, τὸ γλυκὺ τοῦτο πρόσωπον, τὸ ὅποσον δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξαλείψω ἀπὸ τῆς μνήμης μου.

Συνελθὼν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκ τῆς πρώτης ταύτης προσβολῆς, ἠρώτα ἐνδομύχως ἐαυτὸν ἐὰν πράγματι εὐρίσκαται μεταξύ ἀνθρώπων εἰς τὴν πραγματικὴν ζωὴν, ἢ μήπως προσβληθεὶς καὶ πάλιν ὑπὸ τῆς ἐγκεφαλίτιδος, εὐρίσκατο ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν φανταστικῶν ὀνειρῶν.

Ἐγεῦθη ἐκ τῆς ὄρθης, ἦν εἶχον παραθέσει μετὰ σαλάτας ἐπὶ τῆς τραπέζης· ἡ ὄρθις τῷ ἐφάνη ἀκατανίκητος πραγματικότης ὡς συγκεκριμένη ἀπὸ ὄσπαι καὶ σάρκα· ἐστήριξε τὴν μάχιρον εἰς τὴν χεῖρα του, καὶ ἀμέσως ἠσθάνθη τὸν πόνον καὶ τὸ αἶμα ἔτοιμον νὰ ἐξέλθῃ.

— Δὲν ὀνειρεύομαι! διελογίσθη· πᾶν τὸ περικυκλοῦν με εἶναι ζωὴ καὶ ὄχι ὄνειρον... ἐὰν ἡ πραγματικότης δὲν εἶναι ὄνειρον καὶ τὸ ψεῦδος αὐτὴ ἡ ζωὴ, ἡ Κλελία ὑπάρχει... Ἰδὲν αὐτὴ! καὶ πρὸ δύο ἐτῶν τὴν εἶδον εἰς τὰ φαντάσματα τοῦ πυρετοῦ μου... μὲ ὑπερήσπιζε κατὰ τοῦ τρομεροῦ καὶ εἰδεχτοῦ ἐκείνου σκελετοῦ, ὅστις ἐζήτηε νὰ μὲ σύρῃ εἰς τὸ τρικυμιώδες ἄντρον τῆς πενίας... ἡ φαντασία ἐν καιρῷ τοῦ πυρετοῦ μου, μοὶ ὑπέδειξεν ὑπὸ τοὺς ἀνεξαιλίπτους τούτους χαρακτήρας καὶ ὑπὸ τὸ παράδοξον τοῦτο ὄνομα, γυναῖκα, ἦν ὠφείλον νὰ συναντήσω δύο μετὰ ταῦτα ἔτη, διὰ τῶν πλέον παραδόξων περιστάσεων... διὰ μίαν προσκλήσεως ἐπὶ ἐνὸς πεζοδρομίου, ὑπὸ ὅλως ἀγνώστου προσώπου... "Αβυσσος! ἀβυσσος! Δικταλῶν οὕτως ὑπὸ τὸ κράτος βαθέων διαλογισμῶν, ἠρνεῖτο νὰ λάβῃ πᾶν τὸ πρὸς αὐτὸν προσφερόμενον.

— "Ε! ἀγαπητέ μου γείτον, εἶπεν ὁ ταγματάρχης· δὲν ἐκτελεῖτε καλῶς τὸ μέρος σας ὡς δέκατος τέταρτος. Ἐὰν ἡ ἀδελφὴ μου παρατήρησῃ τοῦτο, θὰ διαμαρτυρηθῇ, λέγουσα, ὅτι μὲ τὸν φίλον ἐν τῇ ἔφερα, δὲν εἴμεθα ἡ δεκατρεῖς καὶ πάλιν.

— Κύριε! λέγει ὁ 'Ρ. χωρὶς ν' ἀποκριθῇ εἰς τοὺς λόγους τοῦ ταγματάρχου, μήπως ἡ κ. Μαρζουβιέρ ἦτο πρὸ δύο ἐτῶν εἰς Βενετίαν;

— Πρὸ δύο ἐτῶν ἡ ἀδελφὴ μου εὐρίσκατο εἰς Ἀντίλλας, ὅποθεν ἔφερα τὴν θυγατέρα της, ἐκείνην ἧτις εἶναι ἀπέναντί σας, καὶ ἧτις παρατηρεῖ συχνὰ τὸν πρὸς τὰ δεξιά μας... θὰ σὰς εἶπω διατί.

Ἡ Κλελία ἀντελήθη, ὅτι ὠμίλου περὶ αὐτῆς, ἀλλὰ πρὸς μεγίστην λύπην τοῦ 'Ρ., δὲν ἔστρεψε ποσῶς τὸ βλέμμα της πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεώς της, ἧτις ἤρχισε μετὰ περιεργείας καὶ ἐτελείωσε μετ' ἀδιαφορίας, ἐφαίνετο ὅτι ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἐνσχοληθῇ

πλέον περὶ τοῦ ἀγνώστου, ἀν καὶ συνεστήθη ὡς φίλος τοῦ θεοῦ της ταγματάρχου. Τὸ δεῖννον ἐτελείωσε χωρὶς ὁ 'Ρ. νὰ φάγῃ καὶ χωρὶς ν' ἀξιώθῃ οὐδὲ ἐνὸς βλέμματος ἐκ μέρους τῆς Κλετίας. Ἀφοῦ ἤλθον εἰς τὴν αἰθουσαν, ὁ ταγματάρχης ἀπέσυρεν εἰς τινὰ παράμερον γωνίαν τὸν φίλον του καὶ λέγει πρὸς αὐτόν:

— Κύριε 'Ρ. εἰσθε τῇ ἀληθείᾳ περίεργος ἄνθρωπος, καὶ εὐτυχῶς οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς ἐμοῦ παρατήρησε τοῦτο. Τί ἔχετε λοιπόν; μὲ ἐρωτᾶτε μὲ πεπλανημένον ὕφος περὶ τῆς ἀδελφῆς μου, περὶ τῆς θυγατρὸς της· μήπως τὰς γνωρίζετε;

Ἡ 'Ρ. ἠσθάνετο μεγίστην ἀνάγκην νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν συγχίνησιν τῆς ψυχῆς του, ἐλπίζων ἐν τῇ ἐκδηλώσει ταύτῃ νὰ εὐρῃ κάμμιν ἀνακαλύψιν, ἧτις θὰ ἔχυνε φῶς εἰς τὸ χάος τῶν ιδεῶν του, καὶ δὲν ἐδίστασε νὰ διηγηθῇ εἰς τὸν ταγματάρχην ὅλην τὴν αἰτίαν τῆς ταραχῆς του καὶ τῶν ἐκπλήξεῶν του: τὴν ἀσθένειαν τῆς Βενετίας, τὰ φαντάσματα, τὴν ἐντελῆ ὁμοίότητα τοῦ παρελθόντος ὀνειροῦ μὲ τὴν παρούσαν πραγματικότητα. Τὴν Κλελίαν! τὴν εἶδε πρὸ δύο ἐτῶν πρὶν τὴν συναντήσῃ, παρευρισκομένην καὶ προστατεύουσαν δυστυχῆ ἀσθενῆ, ὑπὸ τὸ ἀληθὲς αὐτῆς ὄνομα, ὑπὸ τὸ ἀληθὲς αὐτῆς πρόσωπον, εἰς βενετικὸν νοσοκομεῖον, ἐνῷ ἡ μήτηρ της τὴν ἔφερεν ἀπὸ τὰς Ἀντίλλας κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην· πάντα ταῦτα δὲν ἐδικαιολόγουν τὴν ταραχὴν του; εἰς τί νὰ ἀποδώσῃ τὰ φαινόμενα ταῦτα; ἔπρεπε νὰ παραδεχθῇ τὸ ὑπερφυσικόν.

Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὴν διήγησίν του, ἠθέλησε ν' ἀποσυρθῇ, εἶχεν ἀνάγκην ἀέρος, ἐπεθύμει νὰ εὐρεθῇ μόνος· ἐξῆλθε χωρὶς νὰ παρατηρηθῇ, ἐρρίφθη ἐντὸς ἀμάξης, καὶ ἤλθεν εἰς τὸ δάσος τῆς Βουλῶνης, ἔνθα πλανώμενος εἰς τὰς δενδροστοιχίας, διήλθε μέχρι τοῦ μεσονυκτίου σκεπτόμενος τὸ μόνον ἀπασχολοῦν αὐτὸν ἀντικείμενον, τὴν ὠχρὰν καὶ ξανθὴν νεάνιδα. Ἐνεθυμῆτο τὰ βλέμματα καὶ μειδιάματα αὐτῆς κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου, καὶ αἰσθημα ζηλοτυπίας τὸν ἐμπόδιζε νὰ βεβαιώσῃ πρὸς ποῖον ταῦτα ἀνηυθύνοντο. Ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του ἐλπίζων ν' ἀνακτήσῃ τὴν ἡσυχίαν, ἀλλὰ ματαίως ἡ Κλελία παρίστατο πάντοτε ἐνώπιόν του· ἠσθάνετο ἤδη σφοδρὸν δι' αὐτὴν ἔρωτα. Ὅκτώ ἡμέραι διήλθον ἐν διηνεκεῖ ταραχῇ. Τὴν πρῶταν τῆς ἐνάτης εἰσέρχεται αἰφνης ὁ ταγματάρχης εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ λέγει πρὸς τὸν 'Ρ.

— Ἡναγκάσθη, ἀγαπητέ μου φίλε, νὰ διηγηθῶ τὰ πάντα· ἡ προληπτικὴ ἀδελφὴ μου παρατηρήσασα τὴν περίεργον στάσιν καὶ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν τῆς ὀρέξεως τοῦ δεκάτου τετάρτου, ἐν τῇ ἐπρομήθευσα, ἤρχισε νὰ μοὶ κάμνῃ παρατηρήσεις· ἔσχον λοιπὸν τὴν ιδέαν νὰ διηγηθῶ εἰς αὐτὴν καὶ τὴν θυγατέρα της τὴν φανταστικὴν σας ἱστορίαν τοῦ πυρετοῦ καὶ τῶν νυκτερινῶν ἐμφανίσεων· ταυάυτην δὲ ἐντύπωσιν ἐπροξένησεν εἰς αὐτάς, ὥστε ἡ ἀνεψιᾶ μου μὲ παρεκάλεσε νὰ σὰς ὀδηγήσω τὴν ἐσπέραν ταύτην

είς τὴν ὄδον Λουξεμβούργου, ὅπως λάθωμεν εἰς τὴν οἰκίαν των τὸ τέτον. Ὁ μόνος ὅστις δὲν εἰδείξεν ἐνδιαφέρον εἰς τὴν διήγησιν ταύτην, ἦτο ὁ μνηστήρ τῆς Κλελίας.

— Ὁ... μνηστήρ τῆς;... ἐψιθύρησεν ὁ Ῥ. ὠχρῶν καὶ σχεδὸν λιπόθυμος.

— Ναί, ὁ μνηστήρ τῆς; διότι ἡ ἀνεψιά μου εἶναι μεμνηστευμένη ἀπ' ὅτου ἐπέτρεψεν εἰς τὴν μητέρα τῆς νὰ ὑποσχεθῆ τὴν χεῖρά τῆς εἰς τὸν κύριον δὲ Λ... ἀνώτερον ἀξιωματικὸν τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς; περιμένουν δὲ τὴν ἀδειαν ὅπως τελεσθῇ ὁ γάμος; εἶναι πρᾶγμα τελεσμένον σχεδόν, λατρεύονται. Πόσον ὁμως ἀλήθεια ὀργίσθη ὁ κ. ἀξιωματικὸς διὰ τὴν διήγησιν τῆς ἱστορίας σας ἢ ἔκκαμα πρὸς τὰς κυρίας; ἀλλ' ἀδιάφορον; σεις βεβαίως δὲν φοβεῖσθε τοὺς στρατιωτικούς; θὰ σὰς ἴδωμεν λοιπὸν τὴν ἐσπέραν ταύτην, καὶ θὰ διηγηθῆτε μόνος σας μετ' ἀκριβείας πᾶν ὅ,τι σὰς συνέβη εἰς Βενετίαν. Χαίρατε, ἀγαπητέ μου δέκατε τέταρτε! τὴν ἐσπέραν σὰς περιμένομεν.

Ὁ Ῥ... δὲν ἠθέλησε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς κ. Μαρζουβιέρ. Διήλθε τὴν νύκτα πλανώμενος εἰς τὴν ἀποβάθραν τοῦ Βιλλύ καὶ εἰς τὰ Ἑλλύσια πεδία. Τὴν ἐπαύριον ἔλαβε τὰς ἐξῆς λέξεις:

«Κύριε, πρόσωπόν τι ἐκ τῶν φίλων μου με ἐπιφορτίζει νὰ σὰς παρακαλέσω ὅπως γράψετε τὴν διήγησιν, ἣν ἀρνεῖσθε νὰ κάμητε προφορικῶς. Διευθυνάτέ την εἰς τὴν Κ^α Ο. Ο. πλατεῖα Λουβουά, ἀριθ. 87.»

Ὁ Ῥ... ἐσκέφθη ὅτι φρονιμώτερον θὰ ἦτο νὰ μὴ ἀπαντήσῃ. Κατὰ τὰς ἀκολουθούσας ἡμέρας, παρετήρησεν ὅτι παρηκολουθεῖτο ὑπὸ ἀνθρώπου, φέροντος ἐργατικὴν ἐνδυμασίαν. Ἡμέραν τινὰ ἐνῶ κατὰ τὴν συνήθειάν του ἐπορεύετο νὰ περιπατήσῃ εἰς τὸ Τουίλερ ἵνα παρατηρήσῃ τὴν νέαν τοποθέτησιν τῶν ἀγκυμάτων, βλέπει δύο γυναίκας ἐνδεδυμένους ἐκ μέλανος βελούδου, μετ' ἀκαλύπτραν ἐκ μέλανος ἐπίσης πέπλου ἐπὶ τοῦ προσώπου, αἵτινες ἐφαίνοντο ὅτι ἐπιθυμοῦσι νὰ τὸν πλησιάσωσι; ἐνόησας τοῦτο ὁ Ῥ. τὰς ἀπέφυγε, κρυφθεὶς ὀπισθεν σωροῦ παιδῶν καὶ τροφῶν.

Τὴν ἐσπέραν ἐνῶ περιπατεῖ εἰς τὸ γυμνάσιον, συναντᾷ αὐτὸν ὁ ταγματάρχης καὶ τῷ λέγει:

— Ἀγαπητέ μου δέκατε τέταρτε, οἱ ἄγριοι τῆς λίμνης Ὀντάριο εἶναι ἡμερώτεροι ἐν συγκρίσει πρὸς ὑμᾶς! Ἐλθετε σὰς παρακαλῶ εἰς τὴν σκηνὴν μου ὅπως συνομιλήσωμεν ὀλίγον!

Ὁ Ῥ... οὐδεμίαν αἰτίαν εἶχεν ἡδὴ ἵν' ἀποφύγῃ τὸν ταγματάρχην, καὶ ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Εἰσελθὼν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ ταγματάρχου, εὗρεν ἐκεῖ τὴν κυρίαν Μαρζουβιέρ μετὰ τῆς θυγατρὸς τῆς.

— Ἴδου αὐτός! λέγει ὁ ταγματάρχης. Τὸν ἔφερα τέλος πάντων, δύνασθε νὰ τῷ ὁμιλήσητε. Καὶ χαιρετήσας ἀκολούθως, ἐξῆλθεν.

Ἦτο τυχαία ἡ συνάντησις αὕτη! Ὁ Ῥ... ἐσκέφθη ἀμέσως τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ τοῦ ὁποίου παρηκολουθεῖτο...

Ἡ κ. Μαρζουβιέρ ἐξέφρασεν εἰς τὸν ἀκουσίως ἐλθόντα ἐπισκέπτην τῆς τὴν χαρὰν ἣν ἠσθάνετο ὅτι τὸν ἐπανεβλεπε, μετὰ ταῦτα ἀπεσύρθη πρὸς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς καὶ ἡ Κλελία τὴν ἐμιμήθη σιωπῶσα. Εἰς τὸ ἡμισκοτεινὸν τῆς σκηνῆς ὁ Ῥ... παρατηρῶν μετὰ ζέσεως τὸ ὠχρὸν καὶ ἐκφραστικὸν πρόσωπον τῆς νεάνιδος, ἀνεμνήσθη μετὰ τρομακτικῆς ἀληθείας, τὴν ἐμφάνισιν τῶν νυκτερινῶν φαντασμάτων τῆς Βενετίας.

— Παρατηρεῖτε τὴν κόρην μου, κύριε Ῥ... εἶναι λοιπὸν ἀληθὲς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον μᾶς διηγήθη ὁ ταγματάρχης; νομίζετε ὅτι τὴν ἔχετε συναντήσει;... καὶ τοῦτο εἰς μέρος ἔνθα οὐδέποτε ἐπατήσαμεν;

Ὁ Ῥ... ἠνόησε πλέον ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ ὁμιλήσῃ, καὶ ἤρχισε τὴν διήγησιν τῆς συγκινητικῆς αὐτοῦ ἱστορίας τῆς Βενετίας. Ἡ μήτηρ ἀνεφάνει εἰς ἐκάστην λεπτομέρειαν. Ἡ θυγάτηρ ἔμεινε ἐπιμόνως σιωπῶσα. Ὅτε ἐπλησίαζε νὰ τελειώσῃ ἡ διήγησις, ἡ θύρα τῆς σκηνῆς ἠνοίχθη καὶ εἰσελήθην ὁ μνηστήρ τῆς Κλελίας.

— Σὰς εὗρον τέλος πάντων! λέγει, πρὸ τοῦ ν' ἀναγνωρίσῃ τὸν ξένον τοῦ δειπνοῦ. Μετέβην ὅπως φέρω εἰς τὴν Κλελίαν τὸ δαῖμα τοῦ περιδεραιοῦ ὅπερ ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ, καὶ μοι εἶπον ὅτι εἰσθε εἰς τὸ θέατρον, ἠγνόουν ὁμως εἰς ποῖον τοῦτου ἕνεκα ἠναγκάσθη νὰ ἐρευνησῶ εἰς πέντε θέατρα καὶ ὅτε ἤμην ἔτοιμος νὰ μεταβῶ εἰς ἕκτον, διερχόμενος ἐντεῦθεν κατὰ τύχην, ἀπεφάσισα νὰ εἰσελθῶ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ κ. ταγματάρχου. Ἀλλὰ τί ἔχετε; μήπως σὰς ἐνοχλῶ;

— Ὁ κύριος Ῥ... λέγει ἡ κυρία Μαρζουβιέρ, παρουσιάζουσα αὐτὸν εἰς τὸν ἀξιωματικόν.

Οὗτος τὸν ἐχαίρετῃσε ψυχρῶς; ὁ Ῥ... εὗρε πρόφασιν διακοπῆς, ἐχαίρετῃσε καὶ ἐξῆλθε.

Τὴν ἐπαύριον δύο ἀξιωματικοὶ παρουσιασθέντες πρὸς αὐτόν, λέγουσι:

— Ἐπεφορτίσθημεν ὑπὸ τοῦ φίλου μας κ. δὲ Λ... νὰ σὰς παρακαλέσωμεν ὅπως ὑποδείξητε δύο ἐκ τῶν φίλων σας μετὰ τῶν ἰσοίων ἢ ἀδυνατῶμεν νὰ κανονίσωμεν τὰ τῆς προσεχοῦς μετὰ τοῦ φίλου μας κ. δὲ Λ... συναντήσεώς σας.

Ὁ Ῥ... ἔμεινε ἐμβρόντητος ἐκ τούτου, ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι προσκαλεῖται ὑπὸ τοῦ μέλλοντος συζύγου τῆς Κλελίας, καὶ κατὰ συνέπειαν τῷ ἐφάνη περιττὸν νὰ ζητήσῃ περισσotέρας ἐξηγήσεις ὥρισε τόπον συνεντεύξεως εἰς τοὺς μάρτυρας, καὶ ἐξῆλθεν ὅπως εἰδοποιήσῃ καὶ τοὺς ἰδικούς του φίλους. Ἡ μονομαχία ὀρίσθη διὰ τὴν πρωίαν τῆς ἐπαύριον ὡς ὄπλον ἐξελέγη τὸ ζῆφος, καὶ τόπος ὁ κήπος τοῦ βαρῶνου δὲ Β... ἐν τῷ κεντρικωτέρῳ μέρει τῶν Παρισίων. Ὁ Ῥ... τὴν ἐσπέραν ἐκείνην διήρχετο μετὰ τῶν φίλων του μαρτύρων, συνομιλῶν μετ' αὐτῶν περὶ τῆς αἰφνιδίου προσκλήσεως καὶ περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ὄφειλε νὰ φερθῆ τὴν ἐπαύριον κατὰ τὴν κινδυνώδη στιγμὴν τῆς μονομαχίας.

ὅτε ὁ ὑπὲρ τῆς ἀνήγγειλεν εἰς αὐτόν ἕνα τῶν μαρτύρων τοῦ ἀξιωματικοῦ.

— Κύριε! λέγει εἰσερχόμενος ὁ ἀγγελθεὶς, ὁ φίλος μου κ. δὲ Λ... ἔλαβε πρὸ μιᾶς ὥρας τὴν ἐπιστολὴν ταύτην παρὰ τῆς δεσποινίδος Μαρζουβιέρ. Λάβετε τὸν κόπον νὰ τὴν ἀναγνώσητε.

Ὁ Ῥ... ἐπὶ πλέον ἐκπλαγείς διὰ τὰς διαφόρους παραδόξους φράσεις τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν, καὶ ἀφοῦ ἔρριψε τὸ βλέμμα του ἐπ' αὐτῆς, τὴν ἐνεχείρισεν ἀκολουθῶς εἰς τοὺς φίλους του... οὗτοι δὲ ἀνέγνωσαν τὰ ἐξῆς:

«Κύριε Ἐδμόνδε, σὰς ἐξορκίζω εἰς τὴν τιμὴν εὐγενεῦς καὶ στρατιώτου, νὰ μοι ἀποδώσητε τὰς ὑποσχέσεις μου ἡπατήθην ὡς πρὸς τὴν διαθήσιν τῆς καρδίας μου.»

«Κλελία».

— Λοιπὸν; ἐρωτᾷ ὁ Ῥ... τὸν κοιμιστὴν τῆς ἐπιστολῆς.

— Ἐννοεῖτε, ἀποκρίνεται αὐτός, ὅτι δὲν ὑπάρχει πλέον λόγος μονομαχίας; ὁ κ. δὲ Λ... ἐμονομάχη μόνον ὡς μνηστήρ, πρὸς ἄνθρωπον ὃν ἐθεώρει εἰσελθόντα μετὰ δολιότητος εἰς τὴν οἰκίαν, τῆς μνηστῆς του, τῆ ἐπινοήσει γελοίας φαντασμαγορίας; ἀλλ' ἀπ' ἧς ἡ καρδία ἐκείνης δὲν τῷ ἀνήκει πλέον, δὲν εἶναι καὶ μνηστήρ, καὶ ἐπομένως οὔτε ἀντίπαλός σας.

Ἀφοῦ εἶπε ταῦτα, ἐξῆλθεν ὁ μάρτυς τοῦ κ. δὲ Λ... χωρὶς νὰ λάβῃ τὴν ιδιόρρυθμον ἐπιστολὴν τῆς δεσποινίδος Μαρζουβιέρ.

Πάντες οἱ φίλοι τοῦ Ῥ... κατεῖχοντο ὑπὸ μεγάλῃς ἐκπλήξεως; εἰς ταύτην προσέθετον αὐτός καὶ ἀνέκφραστον συγκινησιν. Ἡ καρδία του ἐπκλινεν, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐπληροῦντο δακρύων χαρῆς. Οἱ φίλοι του τὰ πάντα ἠνόησαν.

— Σὰς ἀγαπᾷ! τῷ λέγει τις ἐξ αὐτῶν.

Ἄλλ' οὗτος πλήρης χαρῆς καὶ ἐλπίδος ἐν τῇ παραφορᾷ του ἔκραζε:

— Ὁ Θεὸς μοι τὴν ὑπέδειξε, κατ' ἀνεξήγητον τρόπον, ὡς ἄγγελον, ὅστις με ἔσωσεν ἐκ τοῦ θανάτου... Ἡ ἐπιστήμη ἧς ἐξηγήσῃ τὰ φαινόμενα ταῦτα, τὴν δευτέραν ταύτην ὄρασιν. Δι' ἐμὲ! ἀδιάφορον! ὄφειλον νὰ τὴν συναντήσω ἡμέραν τινὰ... ἦτο μία πρόρρησις τοῦ μέλλοντος...

Οὕτω διήλθεν ὅλην τὴν νύκτα οἱ φίλοι του ἐξετάζοντες τὸ ὄνειρον τῆς Βενετίας, ἔβλεπον μετ' ἄρκου ἀπορίας τὴν ἀκριβῆ αὐτοῦ πραγματοποιήσιν. Ὁ φαντασιώδης ἀγγελος τῆς Βενετίας, ἀπέσπα πραγματικῶς ἡδὴ, ἀπὸ τὴν δυσειδῆ μορφήν τῆς δυστυχίας, τῆς πείνης, τὸν Ῥ... καθ' ἣν ἐποχὴν οὗτος εἶχεν ἐξαντλήσει καὶ τὸν τελευταῖον ὄβελόν! Τὴν ἐπομένην λίαν πρωί, εἰσελθὼν ὁ ταγματάρχης ὅλως εὐχαρῆς εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Ῥ... τῷ λέγει:

— Τώρα δὲν χρειάζομαι πλέον πανουργίας διὰ νὰ σὲ συλλάβω! καὶ πότε οἱ γάμοι;

— Τι θέλετε νὰ εἰπῆτε; ἀνεφώνησεν ὁ Ῥ... ταρχυθεὶς.

— Θέλω νὰ εἶπω, ὅτι ἐστρέψατε, ἢ μᾶλλον ἐπαναστρέψατε τὴν κεφαλὴν τῆς ἀνεψίδος μου, ἧτις κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὴν μητέρα τῆς, ὅτι ἡ θεία Πρόνοια προώρισε τὸν μὲν διὰ τὴν δέ; αὕτη δὲ, προληπτικὴ καὶ ῥομαντικὴ συνάμα καθ' ὃ ἀποικος, συνεμερίσθη πάραυτα τὴν γνώμην τῆς θυγατρὸς, καὶ τὴν ἐσπέραν ταύτην σὰς περιμένουν καὶ σὰς παρακαλοῦν νὰ φέρητε μεθ' ὑμῶν τὴν ἐφημερίδα ἐκείνην εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Βενετός ἱατρός ἐσημείωσε τὰς διαφυγούσας φράσεις σας κατὰ τὴν ὥραν τῆς πυρετώδους παραφορᾶς σας. Ταῦτα ἐκ μέρους τῶν κυριῶν; τὰ λοιπὰ εἶναι ἰδική μας ὑπόθεσις! Τὸ κατ' ἐμὲ, εὐχομαι, ἀγαπητέ μου ἀνεψιέ, ὅπως ἐντὸς ἐνὸς τουλάχιστον μηνός, συναθροισθῶμεν εἰς τράπεζαν, εἰς ἣν ἀντὶ νὰ εἰσθε ὁ δέκατος τέταρτος, νὰ εἰσθε ὁ πρῶτος!

Μετὰ ἕνα τῷ ὄντι μῆνα ἐδημοσιεύοντο οἱ γάμοι τῆς δεσποινίδος Μαρζουβιέρ μετὰ τοῦ Ἀλβέρτου Ῥ... οἱ δὲ μάρτυρες τῆς μονομαχίας ὑπῆρξαν μάρτυρες τῶν γάμων.

Ἡ κ. Μαρζουβιέρ ἐπροίχισε τὴν θυγατέρα τῆς μετὰ τὰς δύο εἰς Ἀντίλλας ἰδιοκτησίας αὐτῆς, ἐν αἷς εἰργάζοντο περὶ τοὺς τετρακοσίους μαῦροι.

Ἰπὸ JULES LECOMTE

Μετάφρασις
ΟΥΡΑΝΙΑΣ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

ALPHONSE DAUDET

ΣΥΖΥΓΟΙ ΚΑΙ ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ

Διαγορητικὸν Γράμμα
Κ. ΠΕΤΙΒΡΗ

πρὸς
τὴν Κυρίαν Νίαν Δεὶ παρὰ τῆ θεῆς τῆς
Εἰς Μονδίν.

Κυρία

Συμφώνως πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς κυρίας θείας σας, ἡσχολήθην εἰς τὴν δέουσιν μελέτην τῆς ἐν λόγῳ ὑποθέσεως. Ἐθλα τὰ γεγονότα ὅλα, ἐν πρὸς ἐν, καθὼς καὶ τὰ παράνομα σας ὑπὸ τὴν βασιανὸν ἀκριβεστάτης ἐρεύνης. Πλὴν, κατὰ πεποιθήσιν καὶ συνείδησιν, εὗρισκα ὅτι ὁ καρπὸς δὲν ὠρίμασεν ἐτι ἤ, διὰ τὸ ὁμιλήτω σαφέστερον, δὲν ἔχετε εἰσέτι βάσιν νομικῶς θετικὴν, ὥστε νὰ δυνηθῆτε μετ' ἐλπίδων ἐπιτυχίας νὰ ἐγείρητε τὴν περὶ διαζυγίου ἀγωγὴν.

Ἄς μὴ λησμονώμεν, ὅτι πράγματι ὁ γαλλικὸς νόμος εἶνε θετικώτατος, μὴ ἐπηρεαζόμενος ὑπὸ λεπτοτήτων ἢ ἐνστικτῶν ἀεθρότητος, οὐδ' ἀναγνωρίζων ὑπονοίας ἢ ἐνδείξεις. Δὲν ἀναγνωρίζει ἢ τὰ γεγονότα, τὰ ξηρὰ γεγονότα κυριολεκτικῶς ἠθροιδίας καὶ δυστυχῶς μᾶς λείπουν αὐτὰ τὰ γεγονότα.

Δέν είνε ανάγκη κἄν νά σᾶς βεβαιώσω πόσον βαθέως ἐθλίβην ἀναγνούς τήν ἀφήγησιν τῶν κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ γάμου σας, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε δυστυχῶς τόσον ἀτυχῆς δι' ὑμᾶς. Ἐπληρώσατε ἡμολογουμένως πολὺ ἀκριβῶς τὴν δοξάν ὅτι ἐνούμφευσθητε ἓνα περιώνυμον καλλιτέχνην, ἓνα δηλαδή ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, παρ' οἷς ἡ ματαιόφρων κολακεία καὶ ἡ διαφρήσις ἀναπτύσσουσι τερατώδη ἐγωϊσμόν καὶ οἱ ὁποῖοι ἐνεκα τούτου ὀφείλουσι νά ζῶσι μόνον ὅπως ἀποφύγῳσιν οὕτω τὸν κίνδυνον ὃν διατρέχουσι τοῦ νά κατασυντρίβωσι διὰ τοῦ ἀκάμπτου ἐγωϊσμοῦ τῶν τὴν ἀβρᾶν καὶ δειλὴν ὑπαρξίν ἧτις ἐμπιστεύεται ἐαυτὴν πλησίον τῶν.....

Ἄ κυρία! Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ σταδίου μου πόσας εἶδον κυρίας, εὐρίσκομένας εἰς τὴν αὐτὴν λυπηρὰν θέσιν εἰς ἣν εὐρίσκεσθε καὶ ὑμεῖς! Αὐτοὶ οἱ καλλιτέχνη, οἱ ὁποῖοι ζοῦν διὰ τὸ κοινὸν καὶ μόνον δι' αὐτό, δέν ἀποφέρουσιν εἰς τὴν οἰκογενειακὴν ἢ μόνον τὸν κάματον καὶ τὸν φόρον τῆς δόξης τῶν ἡ τὰς λύπας καὶ τὰς ἀπογοητεύσεις τῶν ἀτυχῶν τῶν. Ὑπαρξίς ταραχώδης, ἄνευ πυξίδος καὶ πηδαλίου, μὲ ἰδέας ἀνατρεπτικᾶς, ἐκτός παντὸς νόμου κοινωνικοῦ, περιφρονῶν τὴν οἰκογένειαν καὶ τὰς ἀγαλλιάσεις τῆς, ἐπιζητῶν τὴν νευρικὴν ὑπερευαίσθησιν ἐν τῇ καταχρῆσει τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ἀμίλητος κατὰ τὰ λοιπὰ, ἰδοὺ τὸ φοβερὸν καὶ ἀποτρόπαιον καλλιτεχνικὸν ὑποκείμενον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖο πολὺ ὀρθῶς καὶ πολὺ δικαίως ζητεῖ νά σᾶς χωρίσῃ ἡ ἀξιοσέβαστός μοι προσφιλές θεία σας.

Ἄλλὰ σᾶς τὸ ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλιν μετὰ λύπης μου καίτοι ἐννοῶ πληρέστατα τὰς ἀνησυχίας τῆς, τοὺς ἐλέγχους τῆς δύναμαι νά εἶπω, ὅτι συνήνεσεν εἰς τοιοῦτον γάμον, ἐν τούτοις δέν βλέπω πούθενά βλάσιν, ἔδαφος, ὅπως τελεσφόρως ἐπιχειρήσωμεν ὅτι ἐπιθυμεῖτε.

Κατέστρωσα ἐν τούτοις νομικῶς κάπως ὑποστάσεως ὑπόμνημα, ἐν ᾧ περιέλαβον τὰ κυριώτερα παράπονά σας καὶ πρὸς τὸ ὅποῖον δέον νά συμμορφωθῆτε, τείνουσα εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ἐν αὐτῷ κατὰ τοῦ Κυρίου παραπόνων σας. Ἰδοὺ αἱ κύριαι γραμμαὶ τοῦ ὑπομνήματος τούτου, ὅπερ διαφωτίζει ἀρκούντως ὑμᾶς περὶ τῆς τηρητέας ἐκ μέρους σας πορείας πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ:

1^{ον} *Χυδαίωσις τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς οἰκέλους τῆς Κυρίας.* — Ἄρνεῖται νά δέχῃται εἰς τὸν οἶκον τὴν ἐκ Μουλὲν ἀγαπητὴν σας θεῖαν, ἧτις σᾶς ἀνέθρεψε καὶ σᾶς λατρεύει. Τὴν ἀποκαλεῖ «Γρηᾶ καμποῦρα» «Ἐυλοκαρκαῶσα» τὴν ἀξιοσέβαστον ταύτην δεσποινίδα, εἰρωνευόμενος τὴν ὀλίγον κυρτὴν ραχίν τῆς, γελοιογραφῶν ἅμα αὐτὴν ἐπὶ διαφόρων ἀντικειμένων.

2^{ον} *Ἀκοινωνία.* — Ἄρνεῖται νά δέχῃται τοὺς φίλους καὶ τὰς φίλας τῆς Κυρίας, νά μεταβαίνει μετὰ τῆς Κυρίας εἰς ἐπισκέψεις, ν' ἀποστέλλῃ ἐπισκεπτήρια, ν' ἀπαντᾷ εἰς προσκλήσεις κλπ. κλπ.

3^{ον} *Ἀσωγεία.* — Δανεῖζει χρήματα ἄνευ χρεωστικῶν ἀποδείξεων τοῦλάχιστον εἰς παντὸς εἶδους ὑποπτα ἀντικείμενα.

Ἡ οἰκογενειακὴ τράπεζα πάντοτε ἐστρωμένη διὰ πάντα φίλον, ἡ δὲ οἰκία μεταβεβλημένη εἰς διαρκῆς ξενοδοχεῖον φαγητοῦ καὶ ὑπνοῦ. Ἐγγραφαὶ ἀκατάπαυστοι εἰσφορῶν καὶ ἐρανον ὑπὲρ ἀνεγέρσεως μνημείων, τάφων, ἀνδριάντων καὶ ὑπὲρ παντὸς ἀνεξαιρέτως ἀναξιοπαθούτος δῆθεν συναδέλφου του. Ἰδρῆσις δαπανηροτάτης *Καλλιτεχνικῆς καὶ Φιλοσοφικῆς Ἐπιθεωρήσεως.*

4^{ον} *Χυδαίωσις πρὸς τὴν Κυρίαν.* — Ὅτι σᾶς ἀπεκάλεσε ποτὲ ὑψηλοφώνως: «Γαλοπούλα μου.»

5^{ον} *Δικαίαι καὶ βιαιότητες.* — Ἀδιάκοπος κτηνωδία καὶ σκαϊότης ἤθους πρὸς τὴν Κυρίαν. Παραφορὰ ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ ἀφορμῇ. Θραύσις ἀγγείων καὶ ἐπίπλων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὀργῆς του. Θόρυβοι, σκάνδαλα, ἐκφράσεις ὑβριστικαί.

Πάντα ταῦτα, ὅπως εὐκόλως δύνασθε νά ἐνοήσητε, ἀγαπητὴ Κυρία, ἀποτελοῦσιν ὅπως δῆποτε ἔδαφος τι κατηγορίας ἀρετὰς σεβαστῆς ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀνεπαρκούς. Μὴς λείπει ἡ *σειρὰ τῶν γεγονότων.* Ἄχ! ἂν εἶχμεν μόνον μίαν *σειρὰν γεγονότων,* ἔστω καὶ ἀσθενεστάτην ἀλλὰ πάντοτε *σειρὰν γεγονότων* ἐνώπιον μαρτύρων, ἡ θέσις μας θὰ ἦτο ἀρίστη!

Ἄλλὰ μὲ τὰς πενήκοντα λεύγας ἀποστάσεως, ἄς παρενέθεσθε μετὰ ὑμῶν καὶ τοῦ κυρίου συζύγου σας, βεβαίως δέν δύνασθε ποτὲ νά ἐλπίζωμεν ἐν τοῦλάχιστον ἀπὸ τὰ προμνημονευθέντα περιστατικά· λέγω «νά ἐλπίζωμεν» διότι, τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων οὕσης ἀρετὰ ἀκροσφαλοῦς καὶ ὀξύρροπου, μία σκαϊότης καὶ μόνη ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου τούτου εἶνε πᾶν ὅ,τι δύναται νά σᾶς συμβῇ πονηρότερον.

Ἄναμμένων τὰς διαταγὰς σας, δικτελῶ, Κυρία, πρόθυμος αὐτῶν ἐκτελεστής.

μετὰ σεβασμοῦ

Κ. Πετιθρῆς.

Υ. Γ. Σκαϊότης ἐνώπιον μαρτύρων, μὴ τὸ λησμονεῖτε! ..

II

Πρὸς

τὸν δικηγόρον κ. Πετιθρῆν.

Εἰς Παρισίους.

Πῶς λοιπόν, Κύριε! τί ἀπέγεινεν ἡ ἱστορικὴ γαλλικὴ ἀθρότης καὶ εὐγένεια καὶ ὁ πρὸς τὰς Κυρίας ἰποτισμός; Τὸν ἔκαμε *σκουπίδι* λοιπὸν ἓνας κτανώδης καὶ βάρβαρος νόμος; Ὁραῖα! ὄραϊα λοιπόν! Καὶ ὅταν λοιπὸν μία ἀπλὴ πρεζήγησις ἀρκεῖ ὅπως διαχωρήσῃ δύο καρδίας διὰ παντὸς, χρειάζονται λοιπὸν κατὰ τὴν λογικὴν τῶν προκομμένων δικαστηρίων σας πράξεις βιαιότητος ὅπως νομιμοποιήσωσι τὸν καθόλου χωρισμὸν δύο ἀσυμβιβαστων συζύγων; Καὶ λοιπὸν καλεῖται τοῦτο δικαιοσύνη; Ἄλλ' αὐτὸ εἶνε ἀποτρόπαιον! εἶνε βαρβαρότης! εἶνε ἀδικία! Φρίττω ἐπὶ μόνῃ τῇ ἰδέᾳ, ὅτι τὸ χαϊδευμένο μου πιτσουνάκι, ἡ ἀγαπημένη μου ἀνεψία εἶνε ὑποχρεωμένη, κατὰ τὴν συμβουλὴν σας, νά κλίνῃ τὸν τράχηλον ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ δημίου τῆς, νά παραδοθῇ ἀνυπεραπιστος εἰς τὴν μανίαν τοῦ τέρατος ἐκείνου, νά τὸν ἐρεθίσῃ μάλιστα.... πῶ! πῶ! πῶ! πῶ! καὶ ὅλα αὐτὰ διὰ νά ἀπο-

λαύσῃ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀπελευθέρωσιν τῆς.

Ἄλλ' ἀδιάφορον! Ἔστω! Ἄφου εἶνε ἀνάγκη καὶ αὐτὸ θὰ γίνῃ! Λοιπὸν ἡ ἀπόφασίς μας ἐλήφθη! Χρειάζεται αὐτὴ ἡ ἀναθεματημένη *σειρὰ τῶν γεγονότων!* Λοιπὸν καλὰ! Λοιπὸν πολὺ καλὰ! Ὅθι τὴν ἔχωμεν καὶ αὐτὴν!.....

Ἀῦριον εὐθύς λοιπὸν ἡ Νίνα ἐπιστρέφει εἰς Παρισίους. Πῶς θὰ τὴν ὑποδεχθῆ; Τι μέλλει νά γίνῃ ἐκεῖ κατω; Δέν τολμῶ νά σκεφθῶ χωρὶς νά φρίξω. Ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ ἡ χεῖρ μου τρέμει, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ μου δακρύουν.... Ἄχ! κύριε..... Ἄχ κύριε Πετιθρῆ, Ἄχ!.....

Ἡ ἀτυχῆς θεία τῆς Νίνας.

III

Δικηγόρον Γραφεῖον
M. MARESTAN

Πρὸς
τὸν Κύριον Ἐρρέικον Διὲ
Εἰς Παρισίους.

Φρόνησιν, φρόνησιν, φρόνησιν! Σᾶς ἀπαγορεύω νά μεταβῆτε εἰς Μουλὲν πρὸς καταδιώξιν τῆς δραπέτιδός σας..... Εἶνε προκριώτερον, εἶνε ἀσφαλέστερον νά τὴν ἀναμένητε εἰς τὸν οἶκόν σας ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς ἐστίας.

Ἐν συνόψει τί ἔτρεξε; Ἠρνεῖσθε νά δεχθῆτε τὴν γελοῖαν αὐτὴν καὶ κακεντρεχῆ γεροντοκόρην Ἡ σύζυγός σας μετέβη πλησίον τῆς. Ἐπρεπε νά σᾶς περιμένῃ ἐκεῖ. Τὸ αἰτήμα τῆς οἰκογενεῖας εἶνε ἰσχυρότατον ἐν τῇ καρδίᾳ μιᾶς τόσον νεαρᾶς νεονύμφου. Προετίθεσθε νά σπεύσητε πολὺ Σκεφθῆτε ὅμως ἐπὶ τελους, ὅτι ἡ θεία αὐτὴ τὴν ἀνέθρεψε καὶ ὅτι δέν ἔχει ἄλλους ἐκτός αὐτῆς συγγενεῖς.....

Ἐχει τὸν σύζυγόν τῆς θὰ μοι εἶπητε.... Αἶ, καλέ μου φίλει μετὰ ὑμᾶς δύνασθε νά τὸ εἶπωμεν αὐτὸ μετὰ ὑμᾶς, οἱ σύζυγοι δέν εἶνε πάντοτε ἀδιαπτότως ἀξιαγάπητοι. Γνωρίζω μάλιστα ἓνα, ὅστις, παρὰ τὴν καλὴν του καρδίαν, εἶνε τόσον νευροπαθῆς, τόσον βίαιος! Ἐλῶ νά ἐλπίσω καὶ βιάζω πρὸς τοῦτο ἑμαυτὸν νά παραδεχθῆ, ὅτι τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας του, αἱ καλλιτεχνικαὶ ἀσχολίαι του εἶνε ἡ κυριώτερα ἀφορμὴ τῶν τοιούτων. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι τὸ *πουλάκι σου* ἐτρόμαξε καὶ ἔφυγε νά καταφύγῃ εἰς τὸ παλαιὸν του κλουβάκι.

Μὴ φοβεῖσθε! Δέν θὰ μείνῃ ἐκεῖ ἐπὶ πολὺν χρόνον! Ἡ εὐρίσκομαι εἰς μεγάλην πλανὴν εἰς τοὺς συλλογισμούς μου ἡ ἴσως ἴσως ἡ νήλιος αὕτη Παρισινὴ θὰ πλήξῃ ταχιστα εἰς τὴν ἐπαρχιωτικὴν ἐκείνην μοναζίαν καὶ δέν θὰ βραδύνη νά ἐπανέλθῃ πλησίον τοῦ *τεράτιου* τῆς!.... Πρὸ παντὸς σᾶς συνιστῶ γαλήνην καὶ περίσκεψιν.

Ὁ ἀφωτισμένος ὑμῶν ἀρχαῖος φίλος

M. Marestan.

IV

Πρὸς

τὸν δικηγόρον Κύριον M. Marestan

Εἰς Παρισίους.

Συγχρόνως μὲ τὴν λογικωτάτην ἐπιστολήν σας, τὴν ὁποῖαν

μόνον φίλια, ὅχι ἡ ὑμετέρα, ἠδύνατο νά ὑπαγορεύσῃ, ἔλαβον καὶ τηλεγράφημα ἐκ Μουλὲν, ἀγγέλλον μοι τὴν ἐπάνοδον τῆς Νίνας! Ἄχ! πόσον δικαίως δύναμαι νά σᾶς ἀποκαλέσω ἀλάθητον προφήτην! Ἐπανερχεται τὴν ἐσπέραν ταύτην, μόνη, ὅπως καὶ ἀνεχώρησε, χωρὶς νά ὀφείλεται ἡ ἐπάνοδός τῆς αὐτῇ εἰς κανὲν διάθημα ἐκ μέρους μου.

Πρόκειται λοιπὸν ἤδη νά τῆς παρέχω βίον τόσον γλυκύν καὶ εὐάρεστον, ὥστε νά μὴ συλλαβῇ ποτὲ πλέον τὴν ἀπόφασιν νά μοῦ φύγῃ. Ἐκαμα ἱκανᾶς προμηθείας τρυφερότητος καὶ ὑπομονῆς κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῆς ὀκταήμερου ἀπουσίας τῆς.

Ἐν μόνον πρᾶγμα δέν δύναμαι ἀπολύτως νά δεχθῶ δέν ἐννοῶ δηλαδή πλέον νά ξαναπατήσῃ στὸ σπῆτι μου τὸ πόδι τῆς ἐκείνη ἡ «Γρηᾶ καμποῦρα» ἡ «ἄξολογιάστρα» τῆς γυναικός μου, ἡ ἀντίκα αὐτῆ τοῦ 1820 ἡ ὁποία μοῦ ἔδωκε τὴν ἀνεψίαν τῆς ἐπὶ τῇ ἐλπίδι καὶ μόνῃ ὅτι ἠθελε μερισθῆ εἰς ἀντανάκλασιν μέρος τῆς μικρᾶς μου φήμης.

Φαντασθῆτε, ἀγαπητέ μοι Μαρεστάν, ὅτι εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ γάμου μου τὸ κακεντρεχὲς αὐτὸ γεροντοκόριττον — καὶ τί γεροντοκόριττον ἀλήθεια! — παρενέθη σκάνδαλωδῶς μετὰ τῆς γυναικός μου καὶ ἐμοῦ, στήνουσα ἐπιβούλως καὶ μοχθηρῶς τὰ δικτυα τῶν σκευωριῶν τῆς ἀνά μέσον τῶν ἠδονῶν μας, τῶν ἀγαλλιάσεών μας, τῶν ἐορτῶν μας, τῶν ἐκδρομῶν μας εἰς τὴν ἐξοχὴν, τῶν εἰς τὸ θέατρον μεταβάσεών μας, τῶν σχετικῶν καὶ φίλων μας, παντοῦ τέλος! Ἐκπλήττεσθε λοιπὸν, ὅτι εἶχεν ἐξαντληθῆ πλέον ἡ ὑπομονὴ μου καὶ ὅτι εἶχον κατ' ἀνάγκην περιστῆ εἰς τὸ σημεῖον τοῦ νά μεταχειρισθῶ ἔστω καὶ ὑπερβολικὴν τινα βιαιότητα καὶ παρεκτροπὴν ὅπως τὴν διώξω, ὅπως τὴν *ξεκουμπίσω* εἰς Μουλὲν; Ἀκούσατε φίλε μου! Δυσκόλως δύναται τις νά μαντεύσῃ τὸ μέγεθος τοῦ κακοῦ, τὸ ὁποῖον τὰ καχύποπτα καὶ κακεντρεχῆ, ὡς αὐτὴν, γεροντοκόριττα εἶνε ἱκανὰ νά ἐπιφέρουν εἰς ἐνέον ἀνδρόγυνον.

Φαντασθῆτε ὅτι εἶχεν ἐμφυσῆσει εἰς τὴν ὄραϊαν μικρὰν κεφαλήν τῆς γυναικός μου κἄτι ἰδέας, τόσον ὀπισθοδρομικᾶς, τόσον κούφους, τόσον ψευδοαισθηματικᾶς, τόσον ἀτόπους ἐν μίᾳ λέξει, ὅπου βεβαίως δέν ἦτο δυνατόν παρὰ νά καταλήξῃ ἡ ἐπήρειά τῶν ὅπου κατέληξε. Ὅχι ὀλιγώτερον, ὄχι περισσότερον, τὴν ἐνέπνευσε ν' ἀξιοῖ ὅπως παριστῶ πρόσωπον ἐρωτομανοῦς μεσαιωνικοῦ ἰππότου, μουσολήπτου ἐραστοῦ, ἰδανικοῦ τινος ὑπερτέρου καὶ τοῦ Παιραρχοῦ, *μαρισιέτας* τέλος πάντων ἐκνευρισμένως δουλόφρονος πρὸ τῆς συζύγου μου. Ἰδοὺ ποῖον σύζυγον ὑπεσχέθη ἐν ἐμοὶ εἰς τὴν ἀνεψίαν τῆς καὶ κρίνατε πλέον πόσον ὁ ἀληθῆς, ὁ πραγματικὸς σύζυγός ἐγὼ ἐμελλόν νά διαψεύσω τὰς φαντασιοπληκτογενεῖς ταύτας εἰκόνας τοῦ ἰδεατοῦ τούτου τύπου τοῦ ὄνειροποληθέντος συζύγου καὶ πόσον κατὰ φυσικὸν λόγον δικαίαν ἠτθάνθη ἀπογοῆσειν ἡ τακμένη ἡ Νίνα ἐκ τῆς διαψεύσεως ταύτης τῶν χιμαϊρῶν τῆς.

'Αφ' ετέρου δὲν ἀνοῦμαι ὅτι ἐσταθὴν καὶ ὀλίγον ἀδέξιος ἀπέναντι τῆς ἀβρᾶς ἠμολογουμένως καὶ πολυεληγῆτος ταύτης κόρης, ἥτις ἐγένετο θῦμα τῆς ἀθωότητος καὶ εὐπιστίας αὐτῆς. Ὡς πολὺ ὀρθῶς παρατηρεῖται, χωρὶς νὰ προσέξω, ἐσπευσα πάρα πολὺ, τὴν ἐτρόμαξα, τὴν ἐπῆρεν ὁ φόβος! Τὴν στενοκέφαλον καὶ ἑλλειπῆ ταύτην ἀνατροπὴν καὶ ψυχικὴν διαθεσιν, ἣν εἶχεν ἀποκτήσει ἐκ τῆς ἐν τῇ μονῇ ἐκπαιδεύσεώς της καὶ ἣν ἐπέτεινον αἱ αἰσθηματολογικαὶ ἀνοηταί της ξεκουιάρας τῆς θείας της, ὡφείλον ἀληθῶς ἐγὼ νὰ ἐπανορθώσω μετρίως, βαθυμῶδον καὶ οὐχὶ ἀποτόμως, ἀφίρων εἰς τὸν χρόνον νὰ ἐξαρτίστη τὰς βλαβεράς ταύτας ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ πνεύματι της ἀναθυμιάσεις.....

Τέλος πάντων! Ἄφου ἐπανέρχεται ὅλα διορθοῦνται.... Ἐπανέρχεται, ἀγαπητέ μου φίλε, ἀκούεις; Τὴν ἐσπέραν ταύτην θὰ ὑπάγω νὰ τὴν ἀναμένω εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ Σιδηροδρόμου καὶ θὰ μεταβῶμεν ἐς τὸ σπητακι μας μετὸν βραχίονα ὃ εἶς εἰς τοῦ ἄλλου, φιλιωμένοι, αὐτὸ τοῦτο εὐτυχεῖς! Ὡ καὶ, πολὺ εὐτυχεῖς!

Ἐρρίκος Δέβ.

V

Ἡ Νίνα πρὸς τὴν θεῖαν της

Εἰς Μουλέν.

Μὲ ἀνέμενε, καλὲ θεῖα μου, εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν μετὸ τὸ γλυκύτερον μεδίμα εἰς τὰ ὠραῖά του χεῖλη, μετὸς βραχίονας τεταμένους, μετὸν ἀγάπην ἀκτινοβολοῦσαν εἰς τοὺς γλυκυτάτους ὀφθαλμούς του, ὡς ἐὰν ἐπανεστρεφον ἐκ συνήθους τῆ συνανέσει του ταξιδίου. Ἐν τούτοις ἐγὼ, ἀκολουθοῦσα τὰς φιλοστόργους συμβουλὰς σου, ἐφάνην **παγερωτάτη!** Μόλις εἰσῆλθαμεν εἰς τὸν οἶκον μας, ἀμείσως ἐκλείσθη εἰς τὸν κοιτῶνά μου, ὅπου καὶ ἐδείπνησα κατὰμονος, προρασιθεῖσα κόπως καὶ ἀδιαθεσίαν. Κατόπιν ἐκλείδωπα τὴν θύραν μετὸ διπλῆν τῆς κλειδὸς στροφῆν. Ἐκεῖνος ἐν τούτοις ἤλθε μέχρι τῆς θύρας διὰ νὰ μοῦ εὐχηθῇ τὴν καλὴν νύκτα καὶ εὐρῶν αὐτὴν κλειδωμένην ἐκόλλησε τὰ χεῖλη του εἰς τὴν ὀπὴν τοῦ κλειθροῦ καὶ μοῦ ἀπέτεινον ἐκεῖθεν ἀβρότατα μίαν «καλὴν νύκτα» καὶ — ὕπερ μᾶλλον πάντων μετ' ἐξέπληξεν — ἀντί, ἰδὼν κλειδωμένην τὴν θύραν, νὰ θυμῶται, τούναντιον, χωρὶς διόλου νὰ ἐπιμείνη ὅπως τοῦ ἀνοίξω, ἀπεμακρύνθη μετ' ἰσιγαλὰ βήματα, ὑποθέσας με, φαίνεται, κομηθεῖσαν καὶ τὴν θελήσας νὰ μ' ἐξυπνήσῃ, ἀφου εἶδεν ὅτι δὲν τῷ ἀνταπέδωκα τὴν «καλὴν νύκτα».

Ἐν τούτοις σήμερον τὴν ἡμέραν τὴν ὑποῤῥευσκα νὰ μεταβῶ εἰς τοῦ δικηγόρου κ. Πετιβρῆ. Τί ὑποῤῥευσκα νὰ μεταβῶ εἰς τὸσον! Τοῦ ἐξέθεσα τὰ κατὰ τὴν ἐπιστροφῆν ἄνθρωπος ὡς τὸσον! Διὰ μακρῶν μετ' ἀποδύσεως ἦν ὡφείλον νὰ τηρήσω, μὴ νὰ λάβω καὶ περὶ τῆς στάσεως ἣν ὡφείλον νὰ τηρήσω, μὴ νὰ λησμονήσας νὰ μοῦ συστήσῃ ἐπανειλημμένως νὰ κάμω τρόπον ὥστε νὰ μὴ λείψουν οἱ ἀπαρατήτως ἀναγκαῖοι μάρτυρες κατὰ τὰς σηνάς.

Ἄχ! προσφιλεστάτη μου θεῖα! Καθόσον πλησιάζει ἡ κρίσιμος στιγμή δὲν δύνασαι νὰ μαντεύσῃς τί φόβος μετ' ἐκτελεί!

Αἱ ἐκρήξεις τῆς ὀργῆς του εἶνε τρομεραὶ! Ἀκόμη καὶ ὅταν ἐνίοτε εἶνε εἰς τὰ καλὰ τοῖ, ὅπως λ. χ. ἔτυχε νὰ εἶνε χθές, καὶ τότε ἀκόμη ἔρχονται στιγμαὶ τινες κατὰ τὰς ὁποίας μοῦ φαίνεται τὸσον ἄγριος, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ εἶνε τοιοῦτος. ἀλλὰ μόνον ὅταν ἐνθυμηθῶ τοὺς λόγους σου.

Καὶ τέλος πάντων αἱ συμβουλὰί σου, προσφιλεστάτη μου θεῖα, μοῖ εἶνε πλέον ἢ σεβασταὶ καὶ αἱ θελήσεις σου θὰ ἐκτελεσθῶσι. Θὰ φανῶ γενναῖα διὰ νὰ κατορθώσω τὸ ποθοῦμενον ἀποτέλεσμα, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ σ' εὐχαριστήσω, ἀκόμα καὶ ἂν δὲν μοῦ δώτῃ τὴν παραμικροτέραν ἀφορμὴν. Ἄλλως, ὡς μοῖ εἶπε καὶ ὁ ἀξιόλογος κ. Πετιβρῆς, τὸ πᾶν ἐγκρατεῖ εἰς τὴν ἀπόφασιν μιᾶς στιγμῆς καὶ κατοπιν πλείον ἀναλαμβάνει τὴν ὑπόθεσιν ἐπ' αὐτῆς τοῦ ὁ καλὸς μας δικηγόρος ἡμεῖς δὲ ζαναρχίζομεν τὴν ποθητὴν ἐκείνην ζωὴν τῆς ἡμέρου γαλήνης, ζῶσαι ἢ μία διὰ τὴν ἄλλην!

Nira Δέβ

(*Ἐπεται συνέχεια)

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΡΕΜΟΥ

ΝΕΩΤΑΤΗ

ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

1789—1890

«**Διαθέσεις τῆς ἱστορικῆς ὕλης ἐκάστου τῶν ἐθνῶν.** Ὅσον δ' ἀποβλέπει εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἱστορικῆς ὕλης κατὰ ἔθνη παρὰ μὲν τοῖς Γάλλοις διεκρίθησαν πρὸ πάντων τὰ περὶ τὴν μεγαλήν αὐτῶν ἐπανάστασιν, ὅτι τὸ μὲν αὐτὴ ἀνέτρεψεν ἄρδην τὴν τε κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν κατάστασιν αὐτῶν, τὸ δὲ ὅτι ἀνεμόχλευσε τὰς σιδηράς πύλας τῶν τειχῶν τοῦ σκοτεινοῦ μεσαιῶνος, ἐξ ὧν μετέθεσαν οἱ λαοὶ εἰς τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας καὶ ὅτι κατέλυσε τὸ γεγραμμὸν τε μαριωτικὸν σύστημα καὶ τὸν παπικὸν δεσποτισμὸν καὶ ἔδωκεν ἄδειαν τοῖς λαοῖς νὰ ἐλευθέρως διαπλάσσωσι τὰ τε πολιτεύματα καὶ τὸν πολιτικὸν αὐτῶν βίον οἰκείως τῇ αὐτῶν φύσει καὶ τῇ πολιτικῇ πρὸς ἀλλήλους σχέσει, καθάπερ διὰ

ΣΗΜ. Δ. Α. Ἐκ τῶν προλεγόμενων τοῦ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον περιουδύτου ἱστορικοῦ συγγράμματος, τοῦ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ διακεκριμένου ὕψηλτου τῆς ἐλληνικῆς ἱστορίας κ. Γ. Π. Κρέμου, τοῦ ἀδιαλείπτως καὶ λίαν φιλοτιμῶς κοσμοῦντος τὰς σελίδας γνωστῶν ἡμερῶν, διὰ τῶν πολυτίμων ἱστορικῶν αὐτοῦ ἐπανορθωμάτων, περὶ τῆς μεγίστης ὑπ' ὅψει περιεκτοῦν χάριν τῶν φιλοστόργων ἀνατοῦτου πονήματος, καὶ ὡς ἂν ἐκ τῶν ἐλαχίστων τούτου, κρίνωσι πρεποῦς ἱστορικοῦ κ. Γ. Π. Κρέμου, ἀλλ' εἰς φῶς ἀγομένου ἱστορικοῦ ἐπιμνηστικῆς τοῦ δια-

τῆς περιπέτειος κατελύθησαν τὰ ἐπὶ τῇ βίῳ τοῦ σώματος πεποιθότα ἱπποτικά τάγματα καὶ διεπλάσθησαν οἱ ἐθνικοὶ στρατοὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν. Διὰ πολιτικὸν δὲ λόγον ἐξετέθησαν ἐντενέστερον καὶ τὰ περὶ Λουδοβίκου Φιλίππου Α'. Ἐν τούτοις δὲ καὶ ἐν ἐλευσίαι ἀναπτύσσονται, ὡς δῆλον, μᾶλλον τῶν ἄλλων πραγμάτων τὰ ἀναφερόμενα εἰς τε τὸν πολιτικὸν καὶ κοινωνικὸν βίον τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους. — Ἐπειδὴ δὲ παρὰ τοῖς Βρεταννοῖς ἀπὸ μὲν Γεωργίου τοῦ Γ' μέχρι Ἐρρίκου Γουλιέλμου Δ' (1760-1830) τὸ πᾶν **οὐραράσεται** ἕνεκα τῶν ἀγῶνων τῶν βουλῶν πρὸς τὴν βασιλείαν καὶ τὰ νκαπλιν καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ Γεωργίου τοῦ Γ' ἕνεκα ἄλλων πολιτικῶν καὶ πρὸ πάντων κοινωνικῶν πραγμάτων καὶ κατ' ἐξοχὴν ἕνεκα τῆς τῶν Ἀμερικανῶν ἐπανάστασεως ἐπὶ δὲ τοῦ Ἐρρίκου Γουλιέλμου Δ' καὶ καθ' ὅλην τὴν μακρὰν τῆς Βικτωρίας βασιλείαν μετὰ τὴν λήξιν τῶν ἐσωτερικῶν ἀγῶνων ἅπασα ἢ τε πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ τοῦ ἀγγλικῶ ἔθνους κατάστασις βελτιοῦται διὰ **λελογισμένων μεταρρυθμίσεων**, ἐξ ὧν πηγάζει **πᾶσα ἀκμὴ**, — ἔνθεν μὲν ἐκτίθενται ὄσα συντείνουσιν εἰς παράστασιν τοῦ ταρχαῶδους πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου τῶν Ἀγγλῶν, ἔνθεν δὲ τὰ συμφανεστάτην εἰκόνα παριστῶντα τῶν μεταρρυθμίσεων καὶ τῆς ἀκμῆς τῶν Ἀγγλῶν ἐν τε τῇ μητροπόλει καὶ ταῖς ἀποικίαις. — Παρὰ δὲ τοῖς Ἀμερικανοῖς ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου Ἀδάμ ἄρχεται κυρίως ἡ ἀνάπτυξις ἐπαυρομένης, καὶ δικαίως, ὅτι μετὰ μακρὸν κραταῖον πρὸς τὴν κραταῖαν Ἀγγλίαν πόλεμον ἐκτήσαντο τὴν ἐλευθερίαν, ὕψης τὴν σκέπην οἱ λαοὶ ἀναπτύσσονται. Ἀπὸ δὲ τοῦ περιωνόμου Ἰακώβου Μονρόν, τοῦ κηρύξαντος τὸ γνωστὸν φερώνυμον τῆς καθ' ἑαυτοὺς ἀναπτύξεως τῶν Ἀμερικανῶν ἀπῆλλαγμένων πάσης ἐπηρεῖας τῶν Εὐρωπαίων καὶ τὰ ἀνάκαλιν δόγμα, ἄρχεται ἡ **πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ διάπλασις** τῶν Ἀμερικανῶν, ὧν διὰ τοῦ **ἐμφυλίου πολέμου** καταλυθεῖται τῆς δουλείας ὁ πολιτισμὸς προήχθη εἰς τὸ τέλειον καὶ ἐπῆλθεν ἡ ἀκμὴ. Ἐντεῦθεν ἡ οἰκονομία τῆς ὕλης τῆς νεωτάτης ἱστορίας τῶν Ἀμερικανῶν διερρυθμίσθη οὕτως ὥστ' εὐδῆλον παντὶ καθίσταται πρῶτον ἡ ἀνάπτυξις, δευτέρον ἡ **διάπλασις**, τρίτον ὁ **ἐμφυλίου πόλεμος** καὶ τέταρτον ἡ ἀκμὴ αὐτῶν περὶ τε τὴν πολιτείαν καὶ τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας καὶ μάλιστα τὰς φυσικὰς, ὧν ἡ λαμπρότης ὡς τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς τοῦ μεγάλου φυσικοῦ Ἐδισῶνος ἐν τισὶ κλάδοις αὐτῶν ἀμαυροῖ τὰ τῆς γηραιᾶς Εὐρώπης φῶτα καθάπερ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ὁ ἥλιος τὰ τοῦ οὐρανοῦ ἄστρα. — Ἐξοχον εἰκόνα ἐν τῇ νεωτάτῃ ἱστορίᾳ μεγαλόφρονος ἔθνους παριστᾷ ἡ Γερμανία ἡγουμένη τῆς Πρωσίας ἐπὶ τῆς **πολιτικῆς καὶ ἠθικῆς παλιγγενεσίας** τοῦ Στείνου, τῆς **στρατιωτικῆς** τοῦ Σχαρνχόρστου, Γρολμάννου, Γνεισήνου καὶ Κλαουσεβίτσου, ἐπὶ τῆς **πνευματικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς** τοῦ Φιχτίου, τῶν Οὐμβόλδων, Νειβούρου, ἐπὶ «τῆς ἐταιρείας τῆς ἀρετῆς» τοῦ Λεμάννου, Βαρδελθίνου, Κρουγίου καὶ ἄλλων τετρακοσίων περίπου ἐταίρων ἐκ τῶν ἐξοχωτέρων Γερμανῶν καὶ ἐν γένει ἐπὶ τῶν χρόνων, καθ' οὓς ὁ μέγιστος τῶν Γάλλων ἀνὴρ, ὁ Ναπολιὼν Α', ἐπὶ Φρειδε-

ρίκου Γουλιέλμου Γ' ἐπάτασσε τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Ἡ Γερμανία ἄμ' ἀπαλλαγείσα τοῦ δεινοῦ Γάλλου καὶ ἀμελλητί ἐπελαθετο μεγάλων μεταρρυθμίσεων τῆς διοικήσεως, τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, τῶν οικονομικῶν, τοῦ δασμολογίου, τῶν δικαστηρίων καὶ πρὸ πάντων τῆς ἐγκυκλίου καὶ τῆς καθόδου παιδείας. Ἐκ τῶν μεταρρυθμίσεων τούτων προέκυψεν ἡ ἀκμὴ, ἐκ δὲ ταύτης αἰμαγάλα νίκαι τοῦ 1870. Ἐν δὲ τῇ αὐστριακῇ νεωτάτῃ ἱστορίᾳ ἀπὸ μὲν τοῦ Φραγκίσκου Α' μέχρι Φραγκίσκου Ἰωσήφ τοῦ Α' ἐπικρατοῦσιν οἱ φυλετικοὶ πόλεμοι καὶ ἡ κακοδαίμονία τῆς Αὐστρίας καὶ τὸ πᾶν εἶνε ἐν ταρχαῇ, ἀπὸ δὲ Φραγκίσκου Ἰωσήφ Α' ἄρχεται ἡ ἀνάπτυξις **ὀλικῆ** τε καὶ **πνευματικῆς**. — Ἐν δὲ τῇ νεωτάτῃ βρωσικῇ ἱστορίᾳ ἐπικρατεῖ πρὸ πάντων τὸ κατακτητικὸν πνεῦμα ἢ δ' ἀπόπειρα τῶν Εὐρωπαίων διὰ τοῦ κριμαϊκοῦ πολέμου ὅπως ἀνακόψωσι τὴν ὄρμην ταύτην τῆς Ρωσίας οὔτε τοῦτου ἐπέτυχεν, εἰ μὴ ἐπὶ βραχὺ, καὶ τὰς ἑλλείψεις αὐτῆς κατέδειξεν, ἐξ οὗ δῆλον ὅτι ἐκ τοῦ πολέμου ἐκείνου ὠφελήθη πρὸ πάντων ἐκείνη. Μετὰ δὲ τὸν πόλεμον ἐκείνον ἄρχεται κυρίως ἡ ἀκμὴ τῆς Ρωσίας καὶ προβαίνει γιγαντιαίως βήμασιν ὀλικῶς τε καὶ ἠθικῶς, στρατιωτικῶς τε καὶ ἐπιστημονικῶς. — Παρὰ δὲ τοῖς Δανοῖς ἀπὸ Φρειδερίκου ε' ἤρξαντο καὶ ἐπὶ Φρειδερίκου Ζ' συνεπληρώθησαν πολλὰ **μεταρρυθμίσεις** ἀλλὰ διὰ τὴν σμικρότητα αὐτῶν καὶ ἕνεκα τῆς ἀνεγέρσεως δύο μεγάλων γειτόνων: Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας, διατελοῦσιν οὗτοι ἔκτοτε ἐν **στασίμῳ καταστάσει**. — Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐν τῇ αὐτῇ ὡς ἡ Δανία καταστασεῖ διατελοῦσιν οἱ τε **Σουηδοὶ** καὶ **Νορβεγοὶ**. — Ἐν δὲ τῇ νεωτάτῃ ἱστορίᾳ τῆς **Ἰσπανίας** ἐμφανίζονται ἔνθεν μὲν ἀκατάσχετοι οἱ ἀγῶνες **γατριῶν περὶ πολιτεύματος καὶ διοικήσεως**, ἔνθεν δὲ ἡ ἀνάληψις καὶ ἀπαλλαγὴ ἐκ τοῦ μεσαιῶνος, διότι λείψανα μεσαιῶνος ἐν τῇ Ἰσπανίᾳ κυρίως διετηρήθησαν μέχρι τῆς νεωτάτης ἱστορίας. Μόλις δὲ ἐπὶ Ἀμαδίου ἤρξατο **μικρὰ βελτίωσις** καὶ ἀνάπτυξις ἀλλὰ τὸ φρόνημα τοῦ λαοῦ οὕτω ἀπῆλλαγῆ τελέως τῶν προλήψεων ἐκείνων, πολιτικῶν τε καὶ θρησκευτικῶν καὶ κοινωνικῶν, ὧν ἕνεκα ἡ Ἰσπανία ἐνακοδαίμονος. — Τῆς δὲ Πορτογαλίας παραβαλλομένη ἡ νεωτάτη ἱστορία πρὸς τὰ τέλη ἰδίως τοῦ μεσαιῶνος καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς νέας ἐμφανίζει μᾶλλον **παρακμὴν ἢ βελτίωσιν**. — Ὅπως αἰ πράξεις καὶ ὁ βίος τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ λαῶν ἦσαν κατακεκερματισμένοι, περιφέρειαι διάφοροι οἰονεῖ ἄνευ κέντρου, οὕτω καὶ ἡ ἱστορικὴ τῆς Ἰταλίας ὕλη εἶνε κατακεκερματισμένη καὶ δυσόρατος καὶ δυσπερίληπτος ἐν τε τῇ συγγραφῇ καὶ τῇ μνήμῃ. Τὸ μυστηριώδες τῶν μυστικῶν ἐταιρειῶν τῶν Ἀνθρακίων, τῶν Χαλκίων, τῆς Καμόρρας τῶν Ἐλευθέρων Τεκτόνων, καὶ τὸ σκοτεινὸν τῶν ποικίλων συνωμοσιῶν ἐνυπάρχει πλάγχου τῆς ἱστορίας τῆς Ἰταλίας. Καὶ τὸ μὲν **κατακεκερματισμένον** τῆς ὕλης τῆς νεωτάτης ἰταλικῆς ἱστορίας δυσχερῶς συνάπτεται, τὸ δὲ **μυστηριώδες** καὶ **σκοτεινὸν** διαφωτίζεται μόνον ὑπὸ τὸ φῶς τῆς νεαρᾶς ἐλευθερίας τῶν Ἰταλῶν. — Ἐν δὲ τῇ τῶν **Βελγίων** καὶ **Ὀλλανδῶν** νεωτάτῃ ἱστορίᾳ περὶ

δύο κυρίως σημεία ως περί δύο στρόφιγγας στρέφονται τὰ πάντα, τὸ μὲν περὶ ἀγῶνας χωρισμῶν τῶν δύο συγγενῶν λαῶν, τὸ δὲ μετὰ τὸν χωρισμὸν καὶ τὴν ἰδρυσιν τοῦ βελγικοῦ βασιλείου περὶ τὴν πολὺ ταχέαν καθ' ἑαυτοὺς ἀνάπτυξιν αὐτῶν ἐν πᾶσι.— Ἡ Ἑλβετία εἶνε ὁ κατ' ἐξοχὴν δημοσποδιακοῦ πολιτεύματος τύπος, εἶνε ἐν Εὐρώπῃ εὐσυνόπτως τις ἐν σμικρῶ εἰκὼν τῆς μεγάλης Ἀμερικανικῆς δημοσπονδίας, φυσικὸν τόπιον τῆς Εὐρώπης, οὐπερ ὅμως οἱ εὐοσμοὶ τῆς ἀρετῆς λειμῶνες ὁσημέραι κινδυνεύουσι νὰ μαρνανθῶσιν ὑπὸ τῆς μεμολυσμένης τοῦ διεφθαρμένου τῆς Εὐρώπης πολιτισμοῦ πνοῆς.— Ἡ δὲ νεωτάτη τουρκικὴ ἱστορία εἶνε ἡ εἰκὼν ἐξωλεστάτου ἡμιαγρίου τυράννου, ὅστις, —δεινὸν ἄκουσμα καὶ θέαμα, —καίπερ ὁσημέραι ἀκρωτηριαζόμενος καὶ τὰ λοιπὰ ἐκ τῶν ἑλκῶν πνέων, οὐδὲν ἤτιον οὐδεμιᾶς τῶν ἀκολάστων καὶ βαρβάρων, τῶν ἀγρίων καὶ τυραννικῶν ἐξέων αὐτοῦ δύναται νὰ ποσπασθῇ, ἀλλ' ἐνοεῖ ἵνα καὶ ἀποθνήσκων τυραννῆ τούς περὶ αὐτόν, τὸ δὲ σωθῆς αὐτοῦ πτώμα μολύνῃ τὸν περιέχον δεινοτάτην ἀποπνέον δυσωδίαν. Εὐδὴλον δὲ ὅτι ἔθνος τοιαύτης ἀποτροπαιοῦ καταστάσεως κατάκειται ἐν ἐσχάτῃ παρκαμῇ, πᾶσα δ' ἀπόπειρα πρὸς σωτηρίαν αὐτοῦ ἐλέγχεται ματαία. Ἡ νεωτάτη ἔρα τουρκικὴ ἱστορία ἔθνευ μὲν εἰκονίζει τὸν παρηκμαῶτα τοῦ Τούρκου βίον, ἔθνευ δὲ τὰς τεχνεὶας ἐπὶ σωτηρίᾳ αὐτοῦ ἠπολείρας αὐτοῦ τε καὶ τῶν κερδοσυλλεκτῶν Εὐρωπαίων τῶν πάντα μετερχομένων ἐπὶ κέρδει ἐν τῇ Ἀνατολῇ κατὰ τὸ: «Ἡ πολιτικὴ οὐτε καρδίαν οὐτε θρησκείαν ἔχει». — Περὶ δὲ τῶν λεπτῶ νήματι συνθεομένων μετὰ τῆς Τουρκίας ἔθνων ἔχει τις εἰπεῖν περὶ μὲν τῶν Αἰγυπτίων ὅτι τοῦ πλουσίου αὐτῶν ἕνεκα ἐδάφους ἐγένοντο πολυθέοποιοι, πολιτικὸν δ' ἐγγώριον βίον οὐδαμῶς ἔχουσι· περὶ δὲ τῶν Βουλγάρων ἐλεθερωθέντων διὰ βωστικῶν αἰματός ὅτι φέρονται ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν Ἀγγλῶν κατὰ τῶν Ρώσων καθάπερ οἱ περιχρόμενοι αἰλουροὶ γαλλικοῦ τινος τάγματος κατὰ τῶν ἀγρίων τῆς Ἀφρικῆς· περὶ δὲ τῶν Μαυροβουνίων ὅτι μόλις ὑποφώσκει αὐτοῖς ἡ ἡὼς τοῦ πολιτισμοῦ. — Δύο δὲ εἶνε τὰ κυριώτατα τῆς τῶν Βλάχων (ἢ Ρωμούνων ἢ Ρουμάνων ἢ ὅπως ἄλλως λέγονται) νεωτάτης ἱστορίας γνωρίσματα, τὸ μὲν ἡ μέχρι Καρόλου Ἀντωνίου Ὁενζόλλερν ὑποτέλεια καὶ ἠθικὴ ἐξαχρείωσις, τὸ δὲ ἡ μετ' αὐτὴν ἀνεξαρτησία καὶ βελτίωσις πρὸ πάντων ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς καὶ τοῖς οἰκονομικοῖς. — Ἡ δὲ νεωτάτη τῶν Σέιθαν ἱστορία παριστᾷ ἔθνευ μὲν τὸν ὑπὸ τὴν σκληρὰν τουρκικὴν τυραννίαν ταλαιπώρον βίον καὶ τὰ μυρία αὐτῶν παθήματα καὶ τοὺς διωγμούς, ἔθνευ δὲ τὰς ἐπαρσάσεις καὶ τὴν μετ' αὐτὰς ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν μετρίαν ὑπὸ τὴν ἐλευθερίαν ὕλικὴν τε καὶ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν. — Μετὰ τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν τὸ δραματικώτερον τῆς ἱστορίας τῶν νεωτάτων χρόνων εἶνε ἡ ἐλληνικὴ ἐπανάστασις. Ἐν αὐτῇ εἰδείχθη ὅτι φοβερόν ἀπάνθρωπος τύραννος δύναται νὰ κατατολμῆται ὑπὲρ τῆς δουλείας καὶ ὅτι λαμπρὸν λαὸς εὐγενοῦς καταγωγῆς ἐμπερορημένος τοῦ θεοῦ τῆς ἐλευθερίας

πνεύματος δύναται νὰ διαπράξῃ. Ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκείνῃ ἐπαναστάσει τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων ἀπὸ τῆς τοῦ Προῦθου διαβάσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου μέχρι τῆς τελευταίας ἐν Πέτρῳ τῆς Βοιωτίας νίκης τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν Δημήτριον Ὑψηλάντην ἐπὶ ἐννέα σχεδὸν ἔτη (22 Φεβρουαρίου 1821-12 Σεπτεμβρίου 1829) ἔργα μεγάλα καὶ θαυμαστά μετὰ μεγάλων ἀρετῶν ἀπεδείχθησαν. Τότε συνεκινήθη μὲν ἡ τε Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀμερικὴ ἐπὶ τοῖς συγχρόνοις μεγάλους κινδύνοις τῶν ἀγωνιζομένων, διεσείσθη δὲ ὁ τέως ἀκλόνητος θεωρούμενος θρόνος τοῦ μεγάλου δεσπότη τῆς Ἀνατολῆς, οὐ πρὸς ἀποτροπὴν ἐκ τῆς οἰκείας τρεῖς τῆς ἡμέρας ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν κωδῶνων συνήρχοντό ποτε εἰς δέησιν οἱ χριστιανοὶ τῆς Δύσεως. Τότε αἱ Θεοδοσιάδι διὰ τοῦ Ἀθανασίου Διακίου, ἡ Γραβιά διὰ τοῦ Ὀδυσσεύς, τὸ Βαλτέτσι διὰ τῶν Μαυρομιχαλέων, Κολοκοτρώνη καὶ Πλαπούτα, τὰ Δερβενάκια διὰ τοῦ Κολοκοτρώνη, Δ. Ὑψηλάντου καὶ Γρηγορίου Διακίου, τὰ Βασιλικά διὰ τοῦ Δουβουνιώτου καὶ Γκούρα, τὸ Καρπενήσι διὰ τοῦ Μαρκου Μπότσαρη, ἡ Χίος διὰ τοῦ Κανάρη καὶ ὄλη ἡ Μεσόγειος διὰ τοῦ Ἀνδρέου Μικουλή, Τσαμαδοῦ, Παπανικολῆ καὶ Τομπάζη, ἡ Ἀράχωβα (Ἀνεμώρεα) διὰ τοῦ Καραϊσκάκη, τὸ Μεσολόγγιον διὰ τῶν Σουλωτῶν Ῥουμελιωτῶν καὶ Πελοποννησίων κατέστησαν ἱερά τῆς ἐλευθερίας τεμένη καὶ ἀνεμνήσαν τὴν οἰκουμένην ὅτι τα τέκνα τῶν πάλαι ἡρώων τοῦ Μαραθῶνος, τῶν Θερμοπυλῶν, τῆς Σαλαμίνας, τῶν Πλαταιῶν καὶ τῆς Μυκάλης εἶνε ἡμῶς ἄξιοι ἠεροδοτείου γραφίδος: «ὡς μῆτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γίνονται μῆτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θαυμαστά τὰ μὲν Ἑλλήσι, τὰ δὲ βαρβάροις ἀποδεχθέντα ἀκλιεῖ γίνονται» καὶ ὅτι ἀνάγκη κατὰ τε τὸ θεῖον καὶ ἀνθρώπινον δίκαιον ἵνα οἱ μὲν βάρβροι Τούρκοι φυγαδευθῶσιν εἰς τὴν Ἀσίαν ὡς ποτε οἱ περὶ τὸν Εἰρῆζην Πέρσαι, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐλευθερωθέντες λάβωσι τὴν κληρονομίαν τῶν ἐσῶτων προγόνων καὶ πατέρων. Μετὰ τὸ τραγικώτατον δράμα τῆς μεγάλης ἐπανάστασεως ἔρχεται ἡ ἀσθενὴς διοίκησις τοῦ φιλοπάτριδος Καποδιστριαίου (1828-1831), εἶτα ἡ δεινὴ ἀναρχία (1831-1833), εἶπειτα ἡ ἀδαής τῶν ἐλληνικῶν πραγμάτων ἀντιβασιλεία (1833-1835), κατόπιν ταύτης ἡ ἄνευ συνταγματος καὶ μετὰ τῆς σκιᾶς αὐτοῦ ἀναρχία τοῦ μείζονα φιλοδοξίου τῶν ἔργων ἐπιδειχθέντος Ὀθωνος (1835-1862) καὶ τέλος ἡ θεῖα καὶ ἀγαθὴ τύχη εὐνοῦστος καὶ εὐελπίς βασιλεία τοῦ εὐτεκνοτάτου βασιλέως Γεωργίου.

«Θαρσεῖν χρὴ, φίλε Βάττε· τὰχ' αὖριον ἔσσει» ἄμεινον.
 «Ἐλπίδες ἐν ζωῆσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
 Χῶ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' οὐρα.»
 Ἐκ τῶν διὰ βραχέων καὶ ἐπὶ κεφαλαίῳ ἐνταῦθα εἰρημῶνων πᾶς τις προγινώσκει ἔθνευ μὲν τὰ κυριώτατα τῆς νεωτάτης ἱστορίας ἐκάστου ἔθνευ, ἔθνευ δὲ τὴν κατὰ κεφάλαια διαίρεσιν αὐτῆς.»
«Χαρακτηρισμὸς προσώπων καὶ πραγμάτων.»
 Ὁμολογούμενον ὅτι ἐν τῷ μεγάλῳ δράματι τῆς ἱστορίας τῆς

ἀνθρωπότητος δύο κυρίως ὀφείλει ὁ ἱστοριογράφος νὰ ἔχη πρὸ ὀφθαλμῶν: ἔθνευ μὲν τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν δρώντων ἐν τῷ βίῳ τῶν ἔθνων προσώπων, ἔθνευ δὲ τὴν ὅσον ἐνεστὶ ἀκριβῆ τῶν πραγμάτων ἐξεικόνισιν οὕτως, ὥστε ἀναγινώσκων τις τὴν ἱστορίαν νὰ εὕρισκῃ ἐν αὐτῇ τέλειον εἰκόνα τούτων τε καὶ ἐκείνων. Ἐν τῇ νεωτάτῃ ἡμῶν ἱστορίᾳ πανυ δυσχερῶς δύναται τούτο νὰ ἐκτελεσθῇ ἀμφοτέρων ἕνεκα: τὸ μὲν ὅτι ἡ ἱστορικὴ ὕλη, ὡς εἴρηται, εἶνε ἀείρουτος· τὸ δὲ ὅτι ὁ λοξίας τῆς διπλωματίας Ἀπόλλων οὕτω πράγει τὴν κρίσιν τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ πολιτείᾳ, ὥστε οὐχὶ σπανίως οὗτοι ἀλλοίαν ὄψιν θεῶνται τῶν ὅλως ἀλλοίαν φύσιν ἐχόντων πραγμάτων· ὁ δ' ἀγνοῶν τούτο ἱστορικὸς καθάπερ ἄλλος τις Ἰξίων διώκει Νεφέλην καὶ ἀξιοῦται τῶν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Τιτυοῦ κολαστηρίων. Ἐντεῦθεν, πρὶν ἂν τὸ σύνολον τῶν ἱστορουμένων πραγμάτων εὐπαγείως χρόνου γενομένου, συμπηχθῇ καὶ μείνῃ, οὕτως εἰπεῖν, στασιμον καὶ πρὶν ἢ αἰ ὀπισθεν τοῦ παραπετασματος γινόμεναι μυστηριώδεις τῆς διπλωματίας τελεταὶ ἀρθένης αὐτοῦ γνωσθῶσι καὶ αἱ ὡς χρησμοὶ τοῦ Ἀπόλλωνος θεωροῦμεν αὐταὶ ἐξηγηθῶσιν, οὐδὲ ὁ ὀξυδερκέστερος ὀφθαλμὸς δύναται νὰ διείδῃ τὸ ἀληθές οὐδὲ ἡ ἀληθὴς κατ' ἀκολουθίαν εἰκὼν τοῖς πράγμασι νὰ ἐνασφραγισθῇ. Διὰ ταῦτα ὅσον ἀποβλέπει πρὸ πάντων εἰς τὴν νεωτάτην ἐλληνικὴν ἱστορίαν τὰ μὲν πραγματὰ ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ ἐκτίθενται ὅσον τὸ δυνατόν γυμνὰ ἐν ἀληθείᾳ, ἡ δὲ περὶ αὐτῶν κρίσις πεφρασμένης πανυ τὰ δὲ δρώντα τῆς πολιτείας πρόσωπα πλὴν τοῦ Καποδιστριαίου, Ὀθωνος καὶ Κωλέττη οὐδ' ἐκρίθησαν τὸ παραπάνω. Διότι δι' οὓς εἶπομεν λόγους ὁ θέλων παρὰ τὰ εἰρημῶνα νὰ χαρακτηρίσῃ τοὺς δύο πρωθυπουργοὺς φέρ' εἰπεῖν: τὸν Χαρίλαον Τρικούπη διὰ τὰ καθ' ἑκάστην θυλούμενα παθήματα καὶ τὴν κακοδαίμονιαν τῶν τ' ἐλευθέρων καὶ δούλων Ἑλλήνων, ἵνα παραλίπωμεν τοὺς τελευτήσαντας, ἡ τὸν Θεόδωρον Δηλιγιάννην διὰ τὴν ἀτυχῆ ἐπιστρατείαν καὶ τὴν ταπεινώσιν τῆς Ἑλλάδος θὰ πράξῃ ἔργον συμπολιτευομένου ἢ ἀντιπολιτευομένου ἐφημεριδογράφου πράττοντος τὰ τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ προκειμένοις εἰς ταφὴν νεκροῖς ἢ μάλλον τὰ τῶν ἐν δικαστηρίοις συνηγόρων τῶν ἐξ ἴσου ἀγωνιζομένων ὑπὲρ τε τῶν ἀθῶων καὶ ἐνόχων πελατῶν, ὑπερ ὅλως ζήνον τῇ ἀγωνιζομένῃ μόνον ὑπὲρ τοῦ ἀποδεδειγμένου ἀληθοῦς, δικαίου καὶ δίκου.»

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ὁ Ἀγαθόπουλος προσκαλεῖται εἰς μονομαχίαν.
 — Πολὺ καλὰ, λέγει, δεχόμεαι . . . ἀλλὰ ὑπὸ ἑνα δρον.
 — Ποῖον;
 — Ἐγὼ εἶμαι πολὺ μύψ. ἐνῷ τούταντιον ὁ ἀντιπάλός μου ἔχει πολὺ ὄξειαν τὴν δρακίαν. Διὰ νὰ ὦσιν ἴσαι λοιπὸν αἱ

τύχαι μας ζητῶ νὰ μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ σταθῶ ἐγὼ κατὰ δέκα βήματα πλησιέστερον τοῦ ἀντιπάλου μου, ἐκείνος δὲ κατὰ δέκα βήματα μακρύτερα ἐμοῦ.

Ἐν δικαστηρίῳ:
 Ὁ κ. Χ. ἔχει ἤδη ἀρχίσει τὴν ἀγόρευσίν του ὡς συνηγόρου, ὅτε βλέπει ἕνα τῶν δικαστῶν μακαρίως ὑπνώττοντα. Ἄλλ' ὁ κ. Χ. εἶνε ὅσον ματαιόδοξος τοσοῦτον καὶ ἀδεξιώτατος ρήτωρ, καὶ ὁ ὕπνος τοῦ δικαστοῦ τὸν ἐπέραξε.
 — Κύριε πρόεδρε, διακόπτει τότε τὴν ἀγόρευσίν του λέγων, θὰ περιμένω νὰ ἐξυπνήσῃ ὁ κύριος ἐκεῖ διὰ νὰ ἐξακολουθῆσῃ τὴν ἀγόρευσίν μου.
 Ὁ Πρόεδρος μετὰ πατρικοῦ τόνου:
 — Ἴσως περιμένει, φαίνεται, καὶ ἐκείνος νὰ τελειώσῃ τὴν ἀγόρευσίν σας διὰ νὰ ἐξυπνήσῃ.

Ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ Διευθυντοῦ θεάτρου:
 — Πῶς! ἀνακράζει ἡ δεσποινίς, θέλετε νὰ μοὺ ἀφαιρέσῃτε πλέον τὴν ὑπόκρισιν τῶν τρυφερῶν ἐρωτικῶν χαρακτήρων ὕστερον ἀπὸ σαράντα πέντε ἔτη πού τοὺς παίζω;

Εἰς τὰ μεγάλα γυμνάσια:
 — Κύριε Λοχαγέ, δὲν ἔχομεν πλέον φυσίγγια.
 — Διόλου;
 — Διόλου!
 Ὁ Λοχαγὸς μετὰ σοβαρῶν σκίψιν:
 — Λοιπὸν. . . . παύσατε τὸ πῦρ!
 Πρὸ τῆς σωροῦ πεφιλημένου νεκροῦ:

Ὁ φίλος. — Μάλιστα, κύριοι, ὁ ἀγαπητός μας φίλος καὶ σύντροφος μᾶς ἀνηράγη εἰς τὸ ἄθος τῆς ἡλικίας του. Ὁ ἀνηλεὲς θάνατος δὲν ἐλυπήθη τοῦλάχιστον τὴν ἀτυχῆ χήραν του, τὴν ὅποιαν ἐγκαταλείπει ἔρημον εἰς τὸν κόσμον εἰς ἡλικίαν εἴκοσι ὀκτώ ἐτῶν καὶ . . .

Ἡ Χήρα. — (Παρὰ τὸ φέρετρον, πνιγμένη εἰς τοὺς λυγμοῦς) Εἰκοσιπέντε, κύριέ μου, ἄχ! . . .

Ἦρος τῆς ἐποχῆς καὶ εἰς ἐπίμετρον μονόμελον φέρων, συνοδεύει εἰς Ζαχαροπλαστεῖον τέσσαρας ἀβράς δεσποινίδας.
 Ὁ ὑπρέτης ἐμφανίζεται καὶ προθυμότερα ταῖς λέγει: «Κύριαι μου ἔχομεν παγωτὰ ἐκλεκτὰ καὶ διάφορα.»
 — Ἀπαγε! Ἀπαγε! φωνεῖ ὁ ἦρος λιμοκοντόρος τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις φέρε λουκούμια εἰς τὰ λουκούμια.
 Ὁ αὐτός εἰς τὸν μετ' ὀλίγον ἐμφανισθέντα ἀνθοπώλην.
 — Πήγαυε ἀπ' ἐδῶ δὲν βλέπεις τί ἄνθη ζῶντα εἶνε ἐμπρὸς σου;
 — Μὲ τὴν διαφορὰν. Κε ὅτι σύ, δὲν εἶσαι πεταλούδα.

ΔΕΝ ΕΙΝ ΕΡΩΤΑΣ...

(Τῷ φίλτάτῳ μοι Δ. Μίχογλου)

Ναί! δὲν εἶν' ἔρωτας αὐτὸ ποῦ Σοῦ κλονεῖ τὰ στήθη·
Τὰ πείσματτα, τὰ δάκρυα, ἡ ζήλεια, οἱ στεναγμοὶ Σου,
Οἱ πόθοι ποῦ ταραζοῦνε τὸ τρυφερὸ κορμὶ Σου,
Εἶνε τῶν νεύρων ταραχὴ· 'στ' ἀμέτρητα τὰ βύθη,
Δὲν φθάνουν τῆς καρδίας Σου, ποῦ αἰώνια πλεῖα ἐκοιμήθη.

*Ἔτσι ὡσὰν τὰ φρύγανα φρεγάδες καταπίνει
Τὸ κύμα τοῦ ἄγριου ὠκεανοῦ, ὅταν ἡ μπόρα παίρνῃ
Κ' ἐν ᾧ ἀντάρα, μανητό, τὸ μέτωπό του δέρνει,
Μέσα 'στὰ μαῦρα στήθη του, αἰώνια νύχτα κλείνει,
Καὶ βασιλεύει ἀδιάκοπη, ἀτέλειωτη γαλήνη.

*Ἐν Πειραιεῖ τῇ 15 Αὐγούστου 1890

Γ. Κ. Σ

Ο ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΕΡΩΣ. !

(ἀπάντησις εἰς τὴν περὶ ἔρωτος ἐπιστολὴν τοῦ φίλου μου)

Μ. Κ. ...

Παρερχονται ἀκράτητοι τοῦ βίου μας οἱ χρόνοι,
φυλλορροεῖ ἡ ἀνοιξίς, προβάλλει ὁ χειμὼν,
Κ' ἐν ὅσῳ πρὸς τὸ γῆράς του ὁ ἄνθρωπος σιμώνει
μαραίνεται τοῦ βίου του ὁ ἀνθηρὸς λειμών.

*Ἦσο παιδίον ἄλλοτε καὶ τώρα εἶσαι νέος
πλὴν ἡ νεότης σου αὐτὴ τίς οἶδεν ἂν ἀντίση!
'Ο χάρων ἄλλοτε ἄργά, καὶ ἄλλοτε ταχέως
ἡ γραιὴν λεύκη ἀποσπᾷ, ἡ ῥόδον πρὶν μυρίση.

*Ἄλλ, ἂν ὁ χάρων σεβασθῇ τοῦ βίου τὴν πρωΐαν
καὶ τῆς νεότητος τὸν ῥοῦν ἠδέως διανύσης,
Λέγεις «θὰ ζήσης εὐτυχῆς μετ' ἐρασιάν
ἢ τις «θερμῶς θὰ σ' ἀγαπᾷ καὶ θ' ἀγαπᾷς ἐπίσης»

*Ἦτις θερμῶς, θὰ σ' ἀγαπᾷ» τρεῖς λέξεις εἶνε μόνον
εὐκόλως ζεύρει ἡ γυνὴ «σὲ ἀγαπᾷ» νὰ λέγη,
'Ἀλλὰ πολλάκις φίλτατε τὸ λέγει δίχως πόνον
τὸ λέγει δίχως αἰσθημα τὰ στήθη της νὰ φλέγη!

Νὰ ἀγαπήσῃ ἡ γυνὴ; ... ᾧ θαῖμα! τῶν θαυμάτων!
οὐδὲν αὐτοῦ ψευδέστερον, ποτὲ μὴ τὴν πιστεύεις,
'Ἀπάντα εἰς τοὺς λόγους της διὰ μειδιαμάτων
διότι θυμὰ της οἰκτρὸν νὰ γείνης κινδυνεύεις

Εἰπέ μοι σὺ ἐγνώρισες ποτὲ γυναῖκα μίαν
χωρὶς ψευδῆς μειδιάμα, χωρὶς ὑποκρισίαν,
χωρὶς τὸν γάμον νὰ ποθῇ τοῦ ἔρωτός σου μᾶλλον,
χωρὶς τὸ πᾶν νὰ λησμονῇ εἰς τοῦ χοροῦ τὸν σάλον,
χωρὶς τὸ ψεῦδος πρόχειρον, στὰ χεῖλη της νὰ ἔχη
χωρὶς ψευδῶς τὸ δάκρυ της τὰ βλέφαρα νὰ βρέχη;

*Ἄν τύχη, ὅπερ σπάνιον γυνὴ νὰ ἀγαπήσῃ
καὶ πάλιν φίλε μὴ πεισθῆς εἰς τὰ αἰσθηματά της

μετ' οὐ πολὺ θὰ βκρυθῇ, τὸν ἔραστὴν θ' ἀφήσῃ
ζητοῦσι νέα βλέμματα, τὰ θεῖα βλέμματα της.

Παρήλθε πλέον φίλε μου ἡ ἐποχὴ ἐκείνη
καθ' ἣν προσφέρων ἔρωτα, ἐδέχεσο λατρείαν·
τώρα ὁ ἔρωτος γυναικὸς μόλις βλαστίσῃ φθίνει·
τώρα προσφέρων ἔρωτα εὐρίσκεις εἰρωνεῖαν!

Τίς οἶδεν ἂν καὶ σὺ ποτὲ δὲν εἶχες ἀγαπήσει
ῥαϊκὴν κόρην ἣν θεῖαν ἐνόμιζες; εἶπέ μοι:
σ' ἠγάπησε ποτὲ αὐτὴ; ἐν δάκρῳ εἶχε χύσει;
'εὶτὸν στεναγμὸν ἀπήνησε μετ' ἄπῳ φίλτατέ μου;

*Ἄν σ' εἶπε πῶς σ' ἀγάπησε καὶ ἐπίσθεις εἰς ἐκείνην
καὶ ἠῶξῃς στὰ στήθη σου ἀκράτητος ὁ ἔρωτος
μετ' οὐ πολὺ ἐνόησας νομίζω τὴν ὀδύνην
ὅταν ἐτήκεσο μακρὰν ἐκείνης παρακαίρως.

Καὶ ἤδη μελαγχολικῶς θὰ σκέπτεσαι ἐκείνην
ἢ τις ψυχρά, καὶ ἀπαθῆς ποσῶς δὲν σ' ἐνθυμεῖται
εὐρίσκεται εἰς ψυχικὴν ᾧ φίλτατε γαλήνην
τὰ πάντα ἐλησμόνησε, ποσῶς δὲν συγινεῖται

Δὲν θὰ παρέλθῃ δὲ καιρὸς πολὺς ὅποτε πάλιν
εἰς ἄλλον φεῦ! θὰ προσηλοῖ τὰ θεῖα βλέμματα της
ἄλλος θὰ κλίνῃ φίλτατε εἰς τὴν θερμὴν ἀγκάλην
Κ' εἰς νέον φίλον θὰ δωρῇ τὰ μειδιάματά της.

Λησμόνησε λοιπὸν καὶ σὺ γελοῖα περασμένα
καὶ τὴν παρθένον πρόσθεπε μετ' ἄφρονος καὶ μετ' ἄφρονος,
ἔχει ψευδῆ αἰσθηματὰ στὰ στήθη κεκρυμμένα
νὰ ἀνατρέψῃς δὲν μπορεῖς τῆς φύσεως τὸν νόμον.

ΝΙΚΟΣ Α. ΚΟΤΣΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝ ΟΝΕΙΡῳ

Ρεμβάζων ἐπλανήθην ἐαρινὴν πρωΐαν
εἰς διανθῆ χειμῶνα καὶ ἔστην πρὸ μυρσίνης
'Ἄλλ' αἴφνης μαρναθείσα μοὶ λέγει μετ' ὀδύνης
«Οἱ δυστυχεῖς δὲν πρέπει νὰ ἔχωσι καρδίαν.»

Περίλυπος κατῆλθον εἰς μάγον παραλίαν
τοῦ κύματος τὸν ῥόχθον τὸν φλοῖσθον τοῦ θαυμάζων
'Ἄλλ' ὁ ἄφρονος τοῦ φεύγων ἠκούσθη πρὸς με κράζων
«Οἱ δυστυχεῖς δὲν πρέπει νὰ ἔχωσι καρδίαν.»

*Ὡς λάμπιν μετεώρου ὡς θεῖαν ὀπτασίαν
πλησίον μοι ἤσθάνθη παρθένον νὰ με φλέγη
τὸν πόνον μου τῇ λέγω, πλὴν φεύγουσα μοὶ λέγει
«Οἱ δυστυχεῖς δὲν πρέπει νὰ ἔχωσι καρδίαν.»

*Ἐδάκρυσα καὶ ἔστην ὑπὸ φρικτὴν ἀνίαν
καὶ αἴφνης φῶς ἐκλάμπει εἰς τοῦ οὐρανοῦ τὸ δῶμα
καὶ εἶδε γεγραμμένον τὸ θολωθὲν μοῦ ὄμμα
«Οἱ δυστυχεῖς δὲν πρέπει νὰ ἔχωσι καρδίαν.»

*Ἐκ τοῦ βράχου τῆς Φρεαττύδος

Σεπτεμβρίῳ 1890.